

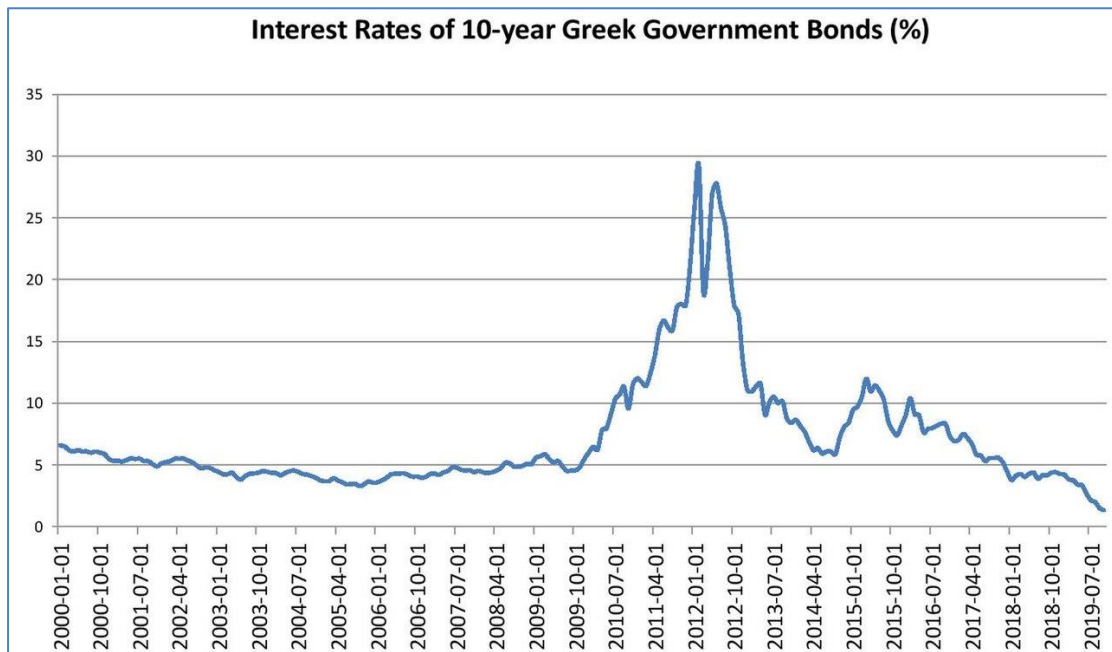
ΜΑΘΗΜΑ
«ΟΝΕ και Τραπεζική Ένωση»
Εαρινό Εξάμηνο 2020
Διδάσκοντες: Καθ. Άγγελος Κότιος/ Καθ. Ειρ.
Χειλά

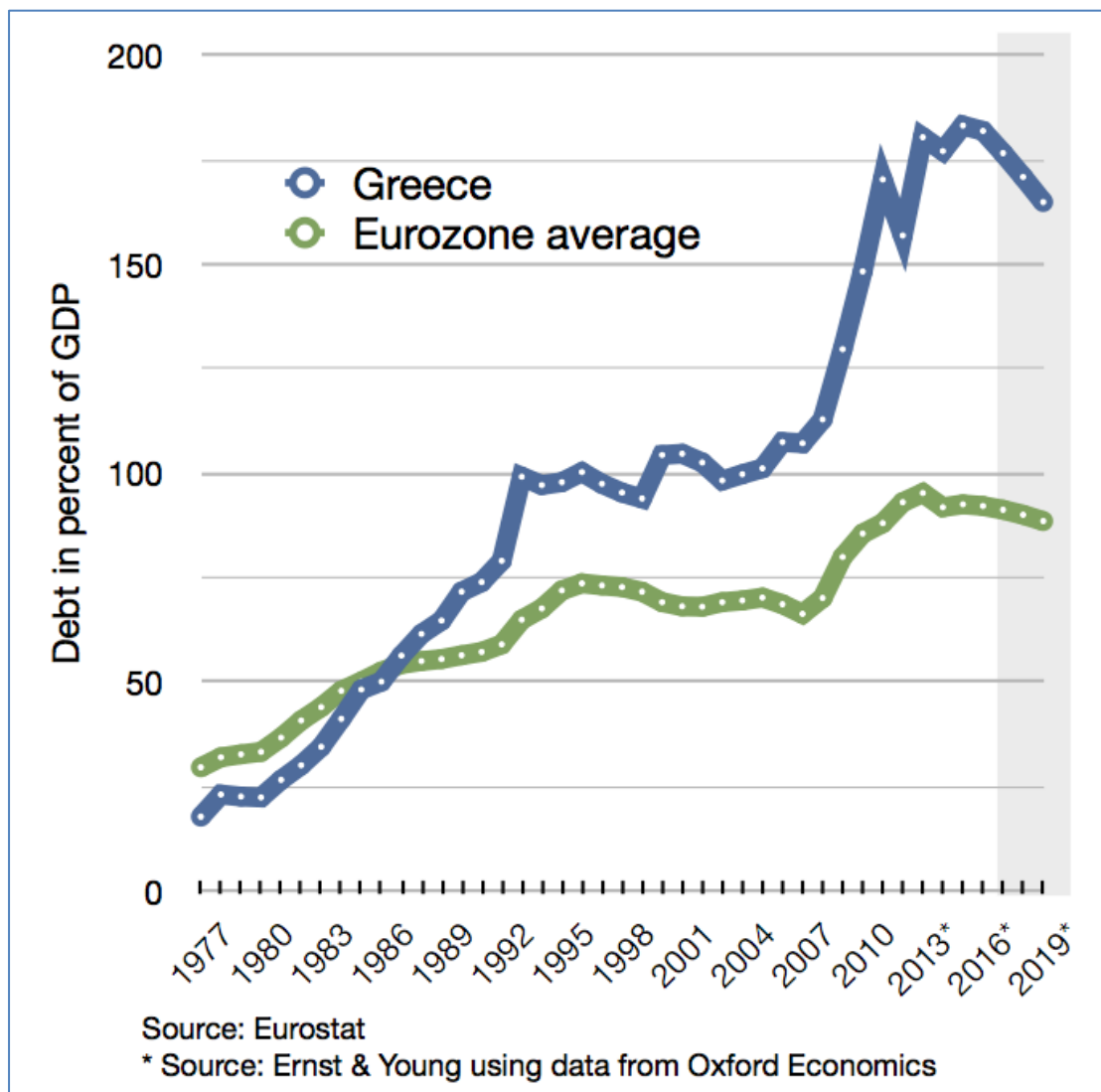
ΔΙΑΦΑΝΕΙΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ 3^η: ΝΕΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΟΝΕ

1. Εισαγωγή

- Η διεθνής κρίση αποκάλυψε τις αδυναμίες της ΟΝΕ
- Κρίση του συστήματος διακυβέρνησης της ΟΝΕ
- Χρεοκοπία ορισμένων χωρών λόγω απουσίας δανειστή ύστατης καταφυγής – υπερίσχυση των αγορών έναντι της πολιτικής

- Κίνδυνοι διάδοσης της κρίσης σε όλες τις χώρες – το ζήτημα των τραπεζών
- Αμφισβήτηση της βιωσιμότητας της Ευρωζώνης - Διάσωση του Ευρώ: Το μέσο (νόμισμα) έγινε σκοπός
- Από τον Μάρτιο του 2010 άρχισε ο διάλογος για μεταρρύθμιση της ΟΝΕ, για τη μετάβαση από την εθνική στη συλλογική δράση
- Επιμονή Γαλλίας-Ιταλίας αλλά και ΗΠΑ, έναντι Γερμανίας

- Πρώτη προτεραιότητα η αντιμετώπιση της χρηματοδότησης των χωρών με έντονα δημοσιονομικά προβλήματα

2. Νέοι Προσωρινοί και Μόνιμοι Μηχανισμοί Χρηματοδότησης: Από τον EFSF στον ESM

2.1 Οι πρώτοι (προσωρινοί) μηχανισμοί: Διακρατικός δανεισμός, EFSM και EFSF

- **Διάφορες προτάσεις** για στήριξη υπερχρεωμένων χωρών: Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ταμείο, Ευρωμόλογα (Eurobonds), Θεσμοθέτηση ενός ευρωπαϊκού ή διεθνούς συστήματος πτώχευσης κρατών, προσωρινή ή οριστική έξοδος από Ευρώ με παράλληλο κούρεμα του χρέους, δημιουργία 2 ONE (Βόρειας και Νότιας), εισαγωγή παράλληλου νομίσματος κ.α.
- **Πρώτο Πρόγραμμα Στήριξης της Ελλάδας - 25/3/2010:** Απόφαση για στήριξη της Ελλάδας μέσω **διμερών διακρατικών δανείων**, για υπέρβαση ρήτρας μη διάσωσης (άρθρο 125 ΣΛΕΕ), 80 δις Ευρώ + 30 δις Ευρώ από το ΔΝΤ, Μνημόνιο και πρόγραμμα προσαρμογής.
- **Συνεισφορά κ-μ ONE** με βάση το ποσοστό τους στο κεφάλαιο της ΕΚΤ (π.χ. Γερμανία 22,4 δις Ευρώ, Γαλλία 16,8 δις κ.ο.κ.). Τα 80 δις έγιναν λιγότερα επειδή η Σλοβακία αρνήθηκε να καταβάλει 2,7 δις, ενώ

εξαιρέθηκαν και οι χώρες Ιρλανδία και Πορτογαλία που επίσης έλαβαν στήριξη.

- Συνολικά από τα 110 δις, μέχρι την 1^η Μαρτίου 2012 η Ελλάδα εισέπραξε **72,8 δις**, σε διάφορες δόσεις.
- Υπόλοιπο διμερών δανείων: 52,7 δις, αποπληρωμή από 2020-2041
- ΔΝΤ: Υπόλοιπο 5,5 δις, αποπληρωμή μέχρι 2024.
-
- **9-10 Μαΐου 2010** αποφασίστηκε η δημιουργία ενός 3τους (2010-2013) **δικτύου ασφαλείας έως 750 δις** ευρώ, με συμβολή των: ΔΝΤ (250 δις), EFSM (60 δις), EFSF (440 δις).
- **Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Χρηματοπιστωτικής Σταθεροποίησης** (European Financial Stabilisation Mechanism - EFSM): Ενωσιακός μηχανισμός στη βάση άρθρου **122 ΣΛΛΕ**, στήριξη μέσω άντλησης κεφαλαίων από τις χρηματοπιστωτικές αγορές, κατοχυρωμένο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, χρησιμοποιώντας τον **προϋπολογισμό** της Ευρωπαϊκής Ένωσης **ως εγγύηση**, ευθύνη και των 28 κρατών μελών της ΕΕ, ανώτατο ύψος **60 δις ευρώ**, διάρκεια 3 έτη, κίνδυνοι και κριτική.
- **Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας** (European Financial Stability Facility - EFSF): Διακρατική εταιρεία ειδικού σκοπού, 27 κράτη μέλη, έδρα Λουξεμβούργο, άντληση κεφαλαίων από την αγορά με εγγύηση των κρατών μελών της (για κ-μ ΟΝΕ εγγυώνται μόνο τα 19) για την παροχή δανείων προς χώρες της ευρωζώνης με οικονομικά προβλήματα, για αναδιάρθρωση των κεφαλαίων των τραπεζών ή για

αγορά κρατικών ομολόγων στη δευτερογενή αγορά, εγγυήσεις κρατών μελών ανάλογα με το μερίδιό τους στο καταβεβλημένο κεφάλαιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, αίτηση ενός κράτους, Μνημόνιο + Πρόγραμμα Προσαρμογής, εποπτεία από Τρόικα, Δάνεια σε Ελλάδα, Ιρλανδία, Πορτογαλία (με πρόγραμμα), κριτική και πολεμική, Γερμανικό Συνταγματικό Δικαστήριο κλπ.

- **Το EFSF μετά την 1/7/2013 δεν χορηγεί δάνεια** – εξακολουθεί όμως να υφίσταται προκειμένου να διαχειριστεί τα δάνεια της Ελλάδας, Ιρλανδίας, Πορτογαλίας- τη διαχείριση για λογαριασμό του EFSF την ανέλαβε ο ESM.
- **Στις 14/3/2012 εγκρίθηκε το Δεύτερο Πακέτο Στήριξης για την Ελλάδα.**
- **Εγκρίθηκαν 164,5 δις Ευρώ** καταβλητέα μέχρι το τέλος του 2014, ημερομηνία που στη συνέχεια παρατάθηκε μέχρι τις 30 Ιουνίου 2015.
- **EFSF: 144,7 δις. ΔΝΤ: 19,8 δις.**
- Κούρεμα ιδιωτικού χρέους (PSI), περ. 100 δις ευρώ, ανταλλαγή ομολόγων

2.2 Ο Μόνιμος Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Στήριξης (European Stability Mechanism-ESM)

- **Θεσμικό υπόβαθρο:** Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (16/17-12-2010) αποφάσισε τη **συμπλήρωση του άρθρου 136** της Συνθήκης ως εξής: *«3. Τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ μπορούν να θεσπίσουν μηχανισμό σταθερότητας ο οποίος θα ενεργοποιείται εφόσον κρίνεται απαραίτητο προκειμένου να διασφαλίζεται η σταθερότητα της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της. Η παροχή τυχόν απαιτούμενης χρηματοοικονομικής συνδρομής δυνάμει του μηχανισμού θα υπόκειται σε αυστηρούς όρους.»*.
- Στις 2 Φεβρουαρίου 2012 υπεγράφη η συμφωνία για ίδρυση ΕΜΣ.
- Σε ισχύ από 27/9/2012
- 19 κράτη μέλη (Ευρωζώνη), τα υπόλοιπα δύνανται να ενταχθούν στον ΕΜΣ
- **Νομική μορφή:** διεθνής χρηματοδοτικός οργανισμός με πλήρη νομική προσωπικότητα, έδρα το Λουξεμβούργο στη βάση μιας διακρατικής συμφωνίας του διεθνούς δημοσίου δικαίου, νομικά ανεξάρτητος από δίκαιο ΕΕ.
- **Διοίκηση:** Διοικητικό Συμβούλιο (Υπουργοί Οικονομικών Ευρωζώνης), Διευθυντήριο (19 εκπρόσωποι κ-μ), Γενικός Διευθυντής (Klaus Regling) λαμβάνουν τις αποφάσεις, Επιτροπή και ΕΚΤ παρατηρητές, αποφάσεις στη βάση του ποσοστού στο κεφάλαιο, ειδική πλειοψηφία με 80%, Γερμανία και Γαλλία μπορούν να τις μπλοκάρουν.
- **Σκοπός:** Παροχή δανείων και εγγυήσεων σε κράτη με προβλήματα χρηματοδότησης, με την υποχρέωση της εφαρμογής προγράμματος σταθεροποίησης (άρθρο 13

ΕΜΣ) και ανάλυσης της βιωσιμότητας του χρέους (άρθρο 12 ΕΜΣ).

- Κεφάλαιο: 704,80 δις, 80,55 δις μετρητά, 624,25 εγγυήσεις, 500 δανειοδοτική ικανότητα

Συμμετοχή κρατών μελών στο κεφάλαιο του ΕΜΣ

Χώρα	% συμμετοχή	Εγγεγραμμένο κεφάλαιο σε δις €	Καταβληθέν κεφάλαιο σε δις €
ΒΕΛΓΙΟ	3,4534	24,34	2,78
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	26,9616	190,02	21,72
ΕΣΘΟΝΙΑ	0,1847	1,30	0,15
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	1,7852	12,58	1,44
ΓΑΛΛΙΑ	20,2471	142,70	16,31
ΕΛΛΑΔΑ	2,7975	19,72	2,25
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	1,5814	11,14	1,27
ΙΤΑΛΙΑ	17,7917	125,40	14,33

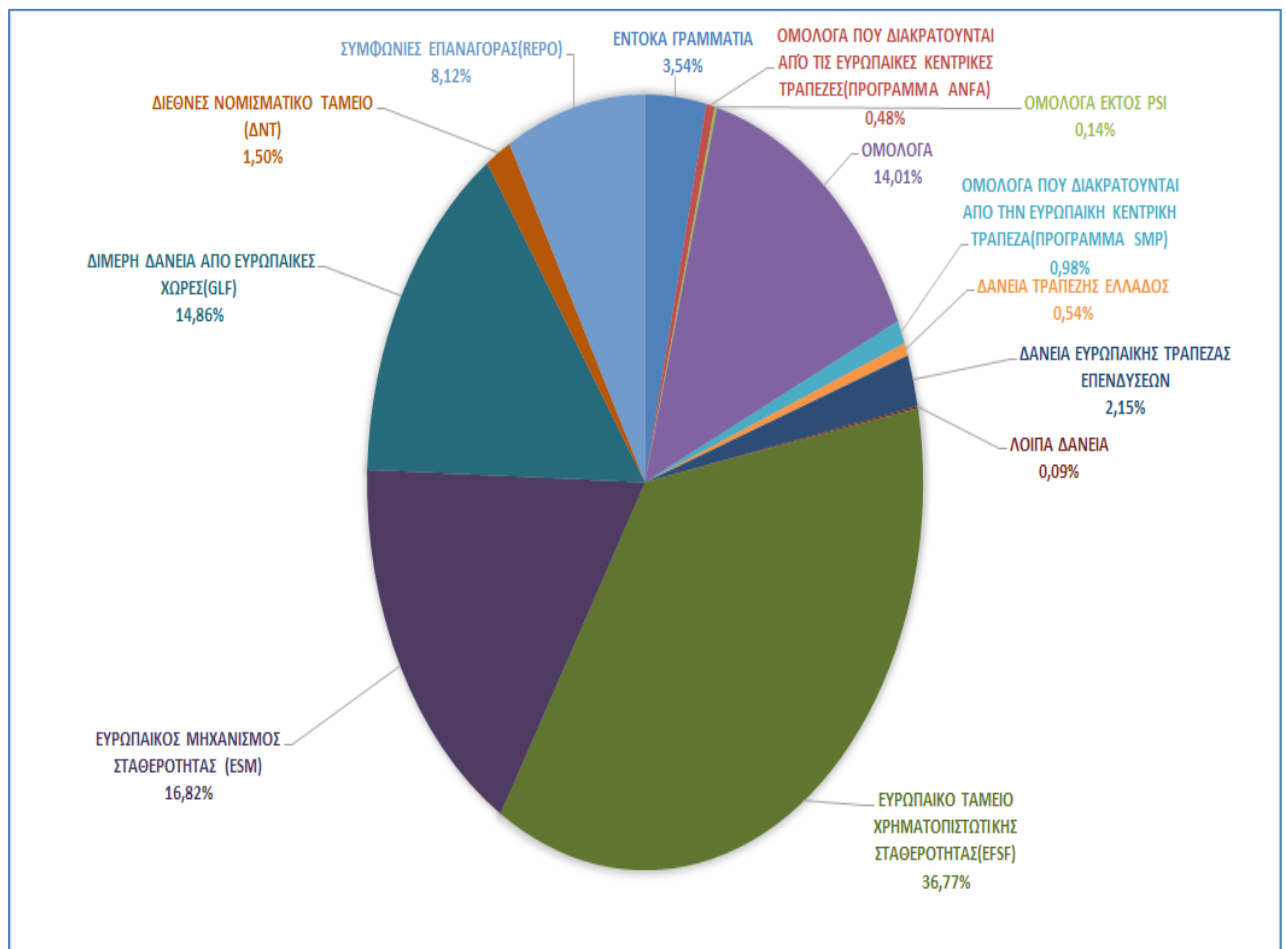
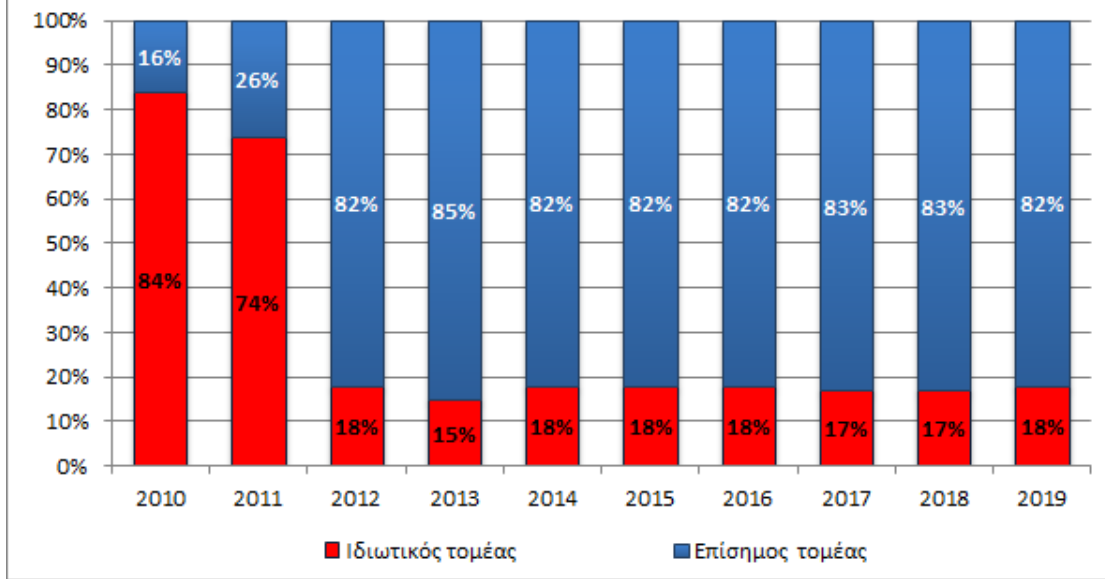
ΛΕΤΟΝΙΑ	0,2746	1,93	0,22
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	0,4063	2,86	0,33
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	0,2487	1,75	0,20
* ΜΑΛΤΑ	0,0726	0,51	0,06
ΟΛΑΝΔΙΑ	5,6781	40,02	4,57
ΑΥΣΤΡΙΑ	2,7644	19,48	2,23
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	2,4921	17,56	2,01
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	0,8184	5,77	0,66
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	0,4247	2,99	0,34
ΙΣΠΑΝΙΑ	11,8227	83,33	9,52
ΚΥΠΡΟΣ	0,1949	1,37	0,16

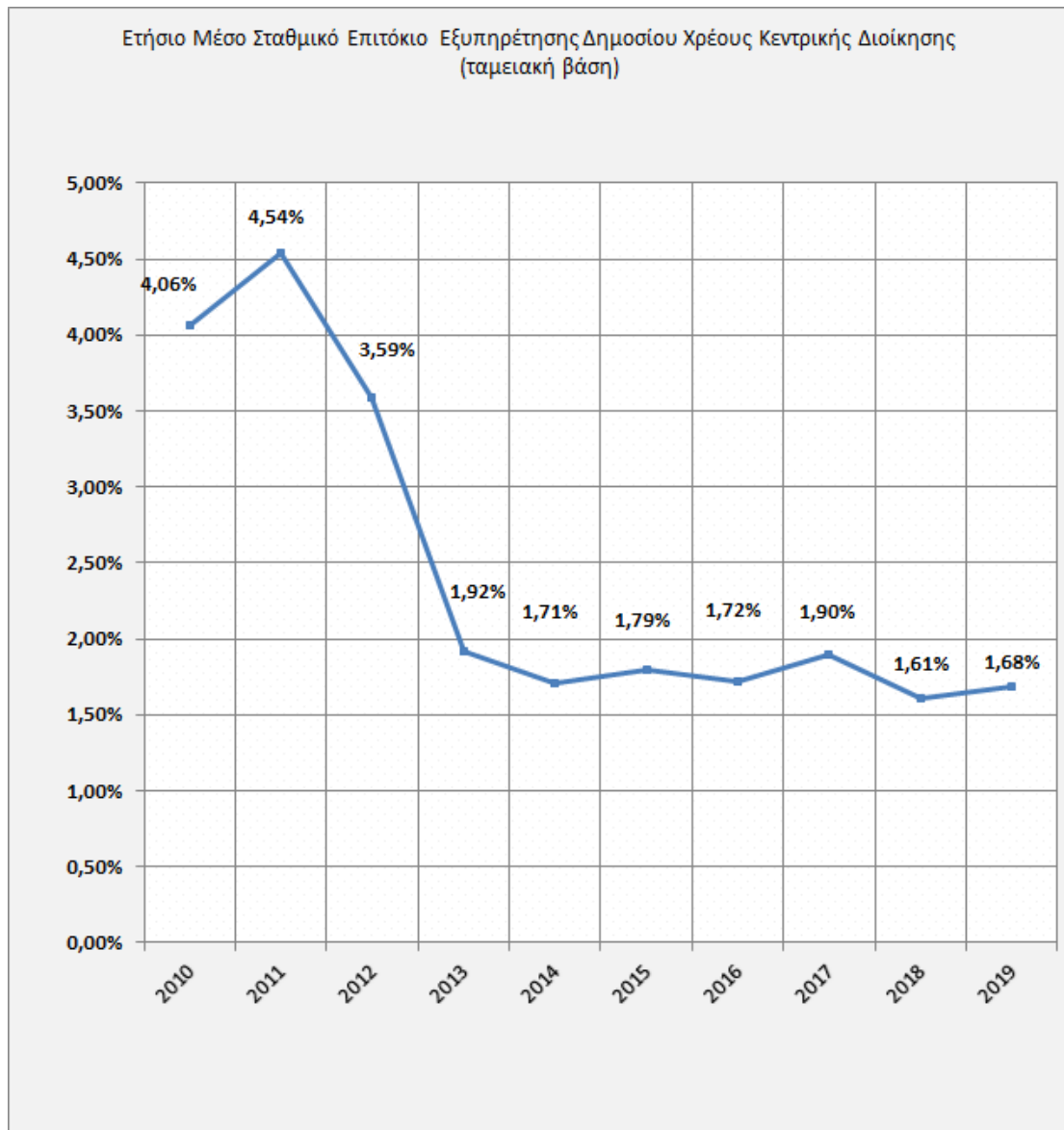
ΣΥΝΟΛΟ	100,0000	704,80	80,55

- **Χρηματοδοτικά προϊόντα που προσφέρει ο ΕΜΣ:**
 - **Δάνεια** με πρόγραμμα μακροοικονομικής προσαρμογής (3ο Πακέτο Ελλάδας, Κύπρος)
 - **Αγορά ομολόγων** στην πρωτογενή αγορά μέχρι το 50% της έκδοσης (Unused)
 - **Αγορά ομολόγων** στη δευτερογενή αγορά (Unused).
 - **Προληπτική** χρηματοπιστωτική γραμμή (Precautionary credit line).
 - Δάνεια για **έμμεση ανακεφαλαιοποίηση** τραπεζών (Loans for indirect bank recapitalisation), μέσω δανείων στα κράτη μέλη (**Ισπανία**, χωρίς Πρόγραμμα).
 - Δάνεια για **άμεση ανακεφαλαιοποίηση** συστημικών τραπεζών (Direct recapitalisation of institutions), μέχρι 60 δις συνολικά.
- **Εμπλοκή του ΔΝΤ:** Τεχνικό και χρηματοδοτικό επίπεδο, ανάλυση βιωσιμότητας χρέους από κοινού με επιτροπή και σύνδεση με εκτίμηση επιπτώσεων στη σταθερότητα του Ευρώ
- **Διαδικασία παροχής στήριξης:**
 - Αίτηση στα άλλα κράτη μέλη για βοήθεια.

- Εξέταση βιωσιμότητας χρέους και επιπτώσεων στην Ευρωζώνη.
- Επιτροπή και ΔΝΤ αποφασίζουν το ύψος του δανείου και με εμπλοκή ιδιωτικού τομέα.
- Η Επιτροπή προτείνει προς το Συμβούλιο το πρόγραμμα μακροοικονομικής σταθερότητας.
- Μετά από σύμφωνη γνώμη Επιτροπής και Συμβουλίου το ΔΣ αποφασίζει για δάνειο.
- Επίβλεψη-αξιολόγηση από τρόικα.
- PSI όταν είναι μη βιώσιμο το χρέος.
- **Κριτική:** προσφυγές στο Γερμανικό Συνταγματικό Δικαστήριο, μη ύπαρξη δυνατότητας εξόδου από τον ΕΜΣ, χαμηλό ύψος κεφαλαίου, αδιαφάνεια και αοριστία στα κριτήρια έγκρισης χρηματοδότησης,
- **Δάνεια Ελλάδας από ΕΜΣ (8/2015-8/2018):** 61,9 δις, εξόφληση από 2034-2060, μέση διάρκεια 32,35 έτη
- **Δάνεια Ελλάδας ΕFSF (3/2012-6/2015):** 141, 8 δις, εξόφληση από 2023-2070, μέση διάρκεια 42,45 έτη
- **Δάνεια από προγράμματα στήριξης: 249.009,80**
- **Σύνολο: 356.014,92 δις ευρώ**

Χρέος Κεντρικής Διοίκησης Κυβέρνησης ανά Είδος Πιστωτή

- **Δάνεια άλλων χωρών:**

- **Ιρλανδία:** EFSF, 17,7 δις, 2010-2013, εξόφληση 2029-2042, μέση εξόφληση 20,8 έτη
- **Κύπρος:** ΕΜΣ, 6,3 δις, 2013-2016, εξόφληση 2025-2031, μέση εξόφληση 14,9 έτη
- **Πορτογαλία:** EFSF, 26, δις, 2011-2014, εξόφληση 2025-2040, μέση εξόφληση 20,8 έτη

- **Ισπανία:** ΕΜΣ (για ανακεφαλαιοποίηση τραπεζών), 41,3 δις, 2012-2013, εξόφληση 2022-2027, μέση εξόφληση 12,5 έτη
- **295 δις χορηγήθηκαν από ESM/EFSM**, 2,5 φορές περισσότερα από ότι τα συνολικά δάνεια του ΔΝΤ 2011-2015
- Γύρω στα **400 δις η υπόλοιπη** δανειοδοτική του ικανότητα
- **Επιτόκια ΕΜΣ:** μεταβλητό, εξαρτάται από επιτόκιο δανεισμού του ΕΜΣ, και από 3 επί πλέον επιβαρύνσεις (π.χ. κόστος λειτουργίας ΕΜΣ + ένα μικρό περιθώριο και τέλος εγγυητικών), από 2012 μέχρι σήμερα κυμάνθηκε μεταξύ 0,5% και 1,4% για την Ελλάδα. Μέσο επιτόκιο πρώτου τριμήνου 2020 για όλα τα δάνεια 0,76%.
- Η συμβολή του ΕΜΣ στην αντιμετώπιση της κρίσης του **Κορονοϊού:** Προληπτική χρηματοπιστωτική γραμμή (δάνεια στα κράτη μέλη) έως 2% του ΑΕΠ τους, με χαμηλό επιτόκιο, για αντιμετώπιση κόστους της κρίσης (π.χ. συστήματα υγείας).

3. Πακέτο των Έξι και Πακέτο των Δύο (Six Pack/ Two Pack)

- Προτάσεις της Επιτροπής τον Σεπτέμβριο του 2010 για **6 νομοθετικές αλλαγές.**
- Υιοθετήθηκαν τον Μάρτιο του 2011 και τέθηκαν σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 2011.
- **Στόχοι:** Βελτίωση της δημοσιονομικής πειθαρχίας και αντιμετώπιση μακροοικονομικών ανισορροπιών
- **Νομικά κείμενα Six Pack για βελτίωση δημοσιονομικής πολιτικής:**
- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1175/2011, που τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου για την ενίσχυση της εποπτείας της δημοσιονομικής κατάστασης και την εποπτεία και τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών.
- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1177/2011 που τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1467/97 για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος.
- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1173/2011 για την αποτελεσματική επιβολή της δημοσιονομικής εποπτείας στη ζώνη του ευρώ.
- Οδηγία 2011/85/ΕΕ σχετικά με τις απαιτήσεις για τα δημοσιονομικά πλαίσια των κρατών μελών.
- **Νομικά κείμενα Six Pack για μακροοικονομικές ανισορροπίες:**
- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 σχετικά με την πρόληψη και τη διόρθωση των υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών.

- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1174/2011 σχετικά με κατασταλτικά μέτρα για τη διόρθωση των υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών στην ευρωζώνη.
- **Δύο (2) περαιτέρω Κανονισμοί για την ενίσχυση της δημοσιονομικής πειθαρχίας (Two Pack):**
- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 473/2013 σχετικά με **κοινές διατάξεις για την παρακολούθηση και την εκτίμηση των σχεδίων δημοσιονομικών προγραμμάτων** και τη διασφάλιση της διόρθωσης του υπερβολικού ελλείμματος των κρατών μελών στη ζώνη του ευρώ.
- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 472/2013 για την **ενίσχυση της οικονομικής και δημοσιονομικής εποπτείας** των κρατών μελών στη ζώνη του ευρώ τα οποία αντιμετωπίζουν ή απειλούνται με σοβαρές δυσκολίες αναφορικά με τη χρηματοοικονομική τους σταθερότητα.

4. Η Συμφωνία Euro plus - Μάρτιος 2011

- Ευρωζώνη + Δανία, Πολωνία, Ρουμανία, Βουλγαρία (+ Λετονία, Λιθουανία, που δεν ήταν τότε μέλη της ΟΝΕ)
- Έλλειμμα στον τομέα «**Οικονομική Ένωση**»
- Στόχος η ενίσχυση του Οικονομικού Πυλώνα της ΟΝΕ
- Νέες δεσμεύσεις κ-μ που θα ενσωματώνονται **στα εθνικά προγράμματα μεταρρύθμισης και στα προγράμματα σταθερότητας**, εποπτεία από Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη βάση έκθεσης της Επιτροπής.
- **Στόχοι:** Ενίσχυση ανταγωνιστικότητας, απασχόλησης, βιωσιμότητας δημόσιων οικονομικών,

χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και εναρμόνιση της φορολογικής πολιτικής.

- Κάθε χρόνο θα αναλαμβάνονται **συγκεκριμένες δεσμεύσεις από τα κ-μ**. Θα λαμβάνονται υπόψη οι καλές πρακτικές άλλων κ-μ, σύγκριση επιδόσεων, αξιολόγηση κάθε χρόνο, διαβούλευση με άλλα κ-μ πριν από κάθε σημαντική μεταρρύθμιση.
- Δέσμευση για ολοκλήρωση και σεβασμό στις αρχές της ενιαίας αγοράς
- Τα κ-μ δεσμεύονται για **προώθηση στόχων** όπως: ανταγωνιστικότητα, απασχόληση, βιωσιμότητα δημοσιονομικών μεγεθών, χρηματοπιστωτική σταθερότητα.
- **Ανταγωνιστικότητα**: μισθοί και παραγωγικότητα, κατάργηση αυτόματης προσαρμογής, ήπιες αυξήσεις στο δημόσιο τομέα, αύξηση παραγωγικότητας, διασφάλιση συλλογικών διαπραγματεύσεων, μισθολογικές συμφωνίες, άνοιγμα κλάδων για ενίσχυση ανταγωνισμού, βελτίωση εθνικών εκπαιδευτικών συστημάτων, E&A, υποδομές, βελτίωση επιχειρηματικού περιβάλλοντος (γραφειοκρατία, πτωχεύσεις κ.α.)
- **Απασχόληση**: αξιολόγηση στη βάση δεικτών (π.χ. συνολικής απασχόλησης, μακροχρόνιας ανεργίας, ανεργίας νέων), μεταρρυθμίσεις για προώθηση ευελιξίας στην αγορά εργασίας (Flexicurity), καταπολέμηση αδήλωτης εργασίας, ασφάλεια, δια βίου μάθηση, διευκόλυνση συμμετοχής στην απασχόληση, φορολογικά μέτρα για μείωση φορολογίας της εργασίας κ.α.
- **Βιωσιμότητα δημόσιων οικονομικών**: εφαρμογή δεικτών βιωσιμότητας δημόσιων οικονομικών, δημοσίευση από

Επιτροπή των εκθέσεων δημοσιονομικής βιωσιμότητας.
Σε περίπτωση κινδύνων για δημοσιονομική βιωσιμότητα συστήνονται μέτρα όπως για βελτίωση βιωσιμότητας: συντάξεων, υγειονομικής περίθαλψης και κοινωνικών παροχών μέσω:

- Προσαρμογής της ηλικίας συνταξιοδότησης με το προσδόκιμο ζωής,
 - περιορισμός πρόωρης συνταξιοδότησης,
 - κίνητρα για αύξηση ποσοστού απασχολούμενων,
 - κίνητρα για απασχόληση άνω των 55 ετών,
 - μείωση κόστους συστήματος υγείας.
- **Ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο** δημοσιονομικών κανόνων Συμφώνου Σταθερότητας
 - **Χρηματοπιστωτική σταθερότητα:** δείκτες για υπολογισμών ιδιωτικού χρέους τραπεζών, νοικοκυριών, επιχειρήσεων, ευρωπαϊκή εποπτεία και ρύθμιση τραπεζών, εθνική πολιτική για εξυγίανση τραπεζών, ετήσιες δοκιμές αντοχής, κ.α.
 - **Εναρμόνιση φορολογικής πολιτικής:** καμία σύσταση για φορολογικές πολιτικές κ-μ, διάλογος για φορολογική εναρμόνιση μέσω ανταλλαγής καλών πρακτικών, καταπολέμηση φορολογικής απάτης κ.α.
 - Μετά την **αξιολόγηση που έγινε τον Μάιο του 2015** από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπιστώθηκε η μη συνεπής εφαρμογή της Συμφωνίας από τα περισσότερα κράτη μέλη μέσω των Εθνικών Προγραμμάτων Μεταρρύθμισης. Για βελτίωση εφαρμογής εισηγήθηκε την **ενσωμάτωση της Συμφωνίας στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο**.
 - Κριτική: Διακηρυκτικό περιεχόμενο, χωρίς συγκεκριμένες δεσμεύσεις και συνέπειες

- Έγιναν συστάσεις και από έκθεση 5 Προέδρων για **ενσωμάτωση στο Ενωσιακό Δίκαιο**. Η Επιτροπή στις εκθέσεις της για την κατάσταση στην ΕΕ δεν αναφέρεται τελευταία στο Euro Plus Pact.

5. Διαδικασία υπερβολικών ανισορροπιών (excessive imbalances procedure)

- Εισήχθη το Δεκέμβριο του 2011 ως μέρος της νομοθεσίας “Six-Pack” (Κανονισμοί 1176/2011 και 1174/2011).
- **Στόχος:** Η **έγκαιρη προειδοποίηση/αντιμετώπιση** μακροοικονομικών ανισορροπιών που μπορεί να αποτυπώνονται στο εξωτερικό ισοζύγιο και άλλα μεγέθη μέσω της επέκτασης της εποπτείας σε μακροοικονομικά θέματα.
- **Αφετηρία** ήταν τα συνεχή προβλήματα που προκύπτουν από μεγάλες και κατά περίπτωση **ευρυνόμενες διαφορές στην ανταγωνιστικότητα** των εθνικών οικονομιών και σε άλλα **μακροοικονομικά μεγέθη**.
- Οι δημοσιονομικές ανισορροπίες υποκρύπτουν **βαθύτερα προβλήματα** (ιδιωτικά χρέη, οικιστικές φούσκες, ταχύτερα αυξανόμενες τιμές κ.λπ).
- **Παράδειγμα:** Ιρλανδία και Ισπανία που δεν είχαν δημοσιονομικά προβλήματα, αλλά μακροοικονομικές ανισορροπίες.
- Η **διαδικασία** (στο πλαίσιο του **Ευρωπαϊκού Εξαμήνου**) εκκινεί τον **Νοέμβριο** με την ετήσια **Έκθεση του Μηχανισμού Επαγρύπνησης** (Alert Mechanism Report) (<https://eur-lex.europa.eu/legal->

content/EN/TXT/?qid=1578392070452&uri=CELEX%3A52019DC0651)

- Η Έκθεση συνοδεύεται από **ανάλυση επιδόσεων** στη βάση συγκεκριμένων δεικτών (score board) σε **3 τομείς**: εξωτερικές ανισορροπίες και ανταγωνιστικότητα, εσωτερικές ανισορροπίες και ανισορροπίες στην απασχόληση (14 δείκτες) (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019SC0630&from=EN>).
- **Ειδική ανάλυση** των χωρών με σοβαρά μακροοικονομικά προβλήματα (in-depth review –IDR).
- **Συστάσεις και παρακολούθηση συμμόρφωσης** χωρών με ανισορροπίες ή υπερβολικές ανισορροπίες.

6. Το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο Δημοσιονομικής Σταθερότητας (Fiscal Stability Treaty) ή Δημοσιονομικό Σύμφωνο (Fiscal Compact)

- Διάφορες προτάσεις για μια πιο **δημοσιονομική ένωση**, πριν και μετά την κρίση
- Το Μάρτιο του 2010 η **Γερμανία** κατέθεσε μία σειρά από προτάσεις για αυστηρότερη δημοσιονομική πειθαρχία και αυστηρότερες κυρώσεις. Ακολούθησαν και άλλες προτάσεις.
- Στις 9/12/2011 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε την έναρξη διαπραγματεύσεων για μία **διακυβερνητική συμφωνία** και όχι αλλαγή της Συνθήκης (λόγω βέτο του ΗΒ).

- Τελικά, η νέα συμφωνία υπογράφηκε στις 2 Μαρτίου 2012 από όλες τις χώρες της ΕΕ πλην ΗΒ και Τσεχίας με τίτλο: **«Συνθήκη για τη Σταθερότητα, τον Συντονισμό και τη Διακυβέρνηση στην ΟΝΕ».**
- Τέθηκε σε ισχύ την 1.1.2013, ως **διεθνής διακρατική συμφωνία**, σταδιακά από όλες τις χώρες της ΕΕ (πλην των 2).
- **Δεν συνιστά μέρος του δικαίου της ΕΕ**, παρόλο που υπάρχουν προτάσεις (π.χ. από 5 Προέδρους και την Επιτροπή) για ενσωμάτωση.
- Η «Συνθήκη για τη Σταθερότητα, τον Συντονισμό και τη Διακυβέρνηση στην ΟΝΕ» **αποτελείται από 6 Τίτλους.**
 - **Τίτλος I:** Αντικείμενο και Πεδίο Εφαρμογής (τα κράτη μέλη ενισχύουν τον οικονομικό πυλώνα της ΟΝΕ και ισχύει πλήρως για τα συμβαλλόμενα μέρη)
 - **Τίτλος II:** Συνοχή και Σχέση με το Δίκαιο της ΕΕ (σαν αν είναι τμήμα του Δικαίου της ΕΕ).
 - **Τίτλος III:** Δημοσιονομικό Σύμφωνο
 - **Τίτλος IV:** Συντονισμός των Οικονομικών Πολιτικών και Σύγκλιση
 - **Τίτλος V:** Διακυβέρνηση της Ζώνης του Ευρώ (σύνοδοι κορυφής για το Ευρώ)
 - **Τίτλος VI:** Γενικές και τελικές διατάξεις
- **Δημοσιονομικό Σύμφωνο (Fiscal Compact):**
 - Επιπρόσθετα και υπό την επιφύλαξη των υποχρεώσεών τους δυνάμει του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα συμβαλλόμενα μέρη εφαρμόζουν τους παρακάτω **κανόνες:**
 - Κανόνας του ισοσκελισμένου προϋπολογισμού («χρυσός κανόνας»): Η δημοσιονομική θέση της

γενικής κυβέρνησης συμβαλλόμενου μέρους πρέπει να είναι **ισοσκελισμένη ή πλεονασματική** (αν έχει χρέος άνω του 60% του ΑΕΠ, βλέπε παρακάτω).

- Καθιερώνεται ο όρος **«διαρθρωτικό ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης»** που αναφέρεται στο ετήσιο κυκλικά προσαρμοσμένο ισοζύγιο χωρίς να υπολογίζονται τα έκτακτα και τα προσωρινά μέτρα.
- Τα κ-μ καθορίσουν **μεσοπρόθεσμους στόχους για το διαρθρωτικό ισοζύγιο** και εξασφαλίζουν την ταχεία σύγκλιση προς τον αντίστοιχο μεσοπρόθεσμο στόχο τους.
- «Τα κράτη μέλη διαμορφώνουν ένα αξιόπιστο, αποτελεσματικό μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό πλαίσιο, το οποίο προβλέπει την υιοθέτηση **δημοσιονομικού σχεδιασμού με χρονικό ορίζοντα τουλάχιστον τριών ετών**, ούτως ώστε να διασφαλίζεται ότι ο εθνικός δημοσιονομικός σχεδιασμός εντάσσεται σε μια προοπτική πολυετούς δημοσιονομικού σχεδιασμού» (Οδηγία 2011/85/ΕΕ, άρθρο 9 παράγραφος 1).
- Το Μεσοπρόθεσμο θα πρέπει να είναι συμβατό με τους γενικούς προσανατολισμούς οικονομικής πολιτικής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που προηγούνται και αποτελούν την κατάληξη μιας άλλης διαδικασίας.
- Προβλέπει, ανάμεσα σε άλλα ενδεικτικούς ή δεσμευτικούς στόχους για τα ελλείμματα ή πλεονάσματα της γενικής κυβέρνησης και δεσμευτικές ανώτατες δαπάνες των Υπουργείων.

- Οι εθνικοί προϋπολογισμοί κάθε έτους θα πρέπει να κινούνται εντός των ορίων του Μεσοπρόθεσμου, το οποίο θα πρέπει να εγκρίνεται από τη Βουλή μέχρι το τέλος Μαΐου κάθε έτους.
- Ελλάδα: Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2019-2022 (https://www.minfin.gr/documents/20182/8889745/%CE%9C%CE%A0%CE%94%CE%A3+2019_2022_8June_+FINAL.pdf/df817596-e789-49f4-9e8d-5cde9dfdae02)
- Τα κ-μ πληρούν τον κανόνα της **δημοσιονομικής πειθαρχίας** όταν το ετήσιο διαρθρωτικό ισοζύγιο ανταποκρίνεται στον τεθέντα μεσοπρόθεσμο στόχο και δεν αποκλίνει πάνω από **0, 5% του ΑΕΠ** (ή 1,0% για κράτη με χρέος κάτω του 60% του ΑΕΠ τους).
- Τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν προσωρινά να **αποκλίνουν από τον αντίστοιχο μεσοπρόθεσμο στόχο τους** ή από την πορεία προσαρμογής για την επίτευξή του μόνο **υπό εξαιρετικές περιστάσεις**.
- Όταν ο λόγος του χρέους της γενικής κυβέρνησης προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε τιμές αγοράς είναι αισθητά χαμηλότερος της **τιμής αναφοράς του 60%** και όταν οι κίνδυνοι από την άποψη της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών είναι περιορισμένοι, το οριζόμενο για τον μεσοπρόθεσμο στόχο κατώτατο όριο μπορεί να αυξηθεί.

- Σε περίπτωση που παρατηρούνται σημαντικές αποκλίσεις από τον μεσοπρόθεσμο στόχο ή την πορεία προσαρμογής σε αυτόν, **τίθεται αυτομάτως σε λειτουργία διορθωτικός μηχανισμός**. Ο μηχανισμός περιλαμβάνει την υποχρέωση του συγκεκριμένου συμβαλλόμενου μέρους να εφαρμόσει μέτρα για τη διόρθωση των αποκλίσεων εντός ορισμένης προθεσμίας.
- Οι **παραπάνω κανόνες ισχύουν στο εθνικό δίκαιο** των συμβαλλόμενων μερών το αργότερο ένα έτος μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας συνθήκης μέσω διατάξεων δεσμευτικού και μόνιμου χαρακτήρα, κατά προτίμηση συνταγματικού, ή άλλως διατάξεων των οποίων η πλήρης τήρηση και εκπλήρωση κατοχυρώνονται μέσω των διαδικασιών που διέπουν τον εθνικό προϋπολογισμό. Τα συμβαλλόμενα μέρη θεσπίζουν σε εθνικό επίπεδο τον διορθωτικό μηχανισμό.
- Σε περίπτωση χρέους άνω του 60%, μείωση κάθε έτος κατά 1/20.
- Συμβαλλόμενο μέρος που υπάγεται σε διαδικασία **υπερβολικού ελλείμματος** βάσει των Συνθηκών που αποτελούν το θεμέλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης **θεσπίζει «πρόγραμμα δημοσιονομικής και οικονομικής εταιρικής σχέσης»**, που περιλαμβάνει λεπτομερή περιγραφή των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που απαιτούνται για την αποτελεσματική και διαρκή διόρθωση του υπερβολικού ελλείματός του.

- Η εφαρμογή του «προγράμματος δημοσιονομικής και οικονομικής εταιρικής σχέσης», καθώς και τα σχετικά ετήσια δημοσιονομικά σχέδια, θα **εποπτεύονται από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή** μαζί με τους ετήσιους προϋπολογισμούς.
- Προβλέπεται όμως και καθεστώς «ενισχυμένης εποπτείας» για όσα κράτη μέλη προσφεύγουν στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης.
- Ο εθνικός προϋπολογισμός θα πρέπει να ελέγχεται από **ανεξάρτητες εθνικές αρχές**. Τέτοιες αρχές είναι τα λεγόμενα «δημοσιονομικά συμβούλια» και ειδικά Γραφεία Προϋπολογισμού που υπάγονται στα εθνικά κοινοβούλια και όχι στην εκτελεστική εξουσία (κυβέρνηση).
- Με στόχο να συντονίζουν καλύτερα τον σχεδιασμό της έκδοσης εθνικών χρεογράφων τους, τα συμβαλλόμενα μέρη υποβάλλουν εκ των προτέρων **έκθεση σχετικά με την έκδοση των δημόσιων χρεογράφων** τους στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- **Μπορεί να γίνεται προσφυγή στο Ευρ. Δικαστήριο** εάν μια χώρα δεν ενσωματώσει στο εσωτερικό της **δίκαιο τους νέους κανόνες**.
- Αν το Δικαστήριο διαπιστώσει ότι το ενδιαφερόμενο συμβαλλόμενο μέρος δεν έχει συμμορφωθεί με την απόφασή του, μπορεί να του **επιβάλει ένα κατ' αποκοπή ποσό ή**

χρηματική ποινή ανάλογη των περιστάσεων και τούτο δεν μπορεί να υπερβαίνει το 0,1 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος του. Τα ποσά που επιβάλλονται σε συμβαλλόμενα μέρη με νόμισμα το ευρώ καταβάλλονται στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις, τα πρόστιμα περιέρχονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- **Μη συμμόρφωση: Καμία βοήθεια από ESM**

7. Το ευρωπαϊκό εξάμηνο

- Το ευρωπαϊκό εξάμηνο συντονισμού της οικονομικής πολιτικής **ξεκίνησε το 2011** στο πλαίσιο της στρατηγικής **«Ευρώπη 2020»**.
- Είναι ένας **κύκλος συντονισμού της οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής εντός της ΕΕ**. Αποτελεί μέρος του πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Επικεντρώνεται **στους πρώτους έξι μήνες** κάθε έτους, εξ ου και «εξάμηνο».
- Αρχίζει κάθε χρόνο **τον Ιανουάριο**, όταν η Επιτροπή δημοσιεύει την **Ετήσια Επισκόπηση Ανάπτυξης**. Η αξιολόγηση γίνεται επί τη βάσει ενός **καταλόγου δεικτών (scoreboard)** (Κανονισμοί 473/ 2013 και 877/2013).
- Κατά το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο τα κράτη μέλη **ευθυγραμμίζουν τις δημοσιονομικές και οικονομικές**

τους πολιτικές προς τους στόχους και τους κανόνες που έχουν συμφωνηθεί σε ενωσιακό επίπεδο.

- Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο **εστιάζει**:
 - Στις **διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις**, οι οποίες στοχεύουν στην προώθηση της ανάπτυξης και της απασχόλησης σύμφωνα με τη στρατηγική **«Ευρώπη 2020»**.
 - Στις **δημοσιονομικές πολιτικές**, προκειμένου να διασφαλισθεί η βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών σύμφωνα με το **Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης**.
 - Στην πρόληψη υπερβολικών **μακροοικονομικών ανισορροπιών**.
- **Κύριοι στόχοι**:
 - Διασφάλιση της σύγκλισης και της σταθερότητας στην ΕΕ.
 - Διασφάλιση υγιών δημόσιων οικονομικών.
 - Ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης.
 - Αποτροπή των μακροοικονομικών ανισορροπιών στην ΕΕ.
 - Εφαρμογή της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».
- **Διαδικασία**:
 - Τον **Ιανουάριο**, η Επιτροπή εκδίδει την Ετήσια Επισκόπηση Ανάπτυξης (Annual Growth Survey) και την Έκθεση του Μηχανισμού Επαγρύπνησης (Alert Mechanism Report) που προωθούνται στο Συμβούλιο. Οι Ετήσιες Εκθέσεις για την Ανάπτυξη θέτουν προτεραιότητες για την οικονομική πολιτική των κρατών μελών σχετικές με τη δημοσιονομική

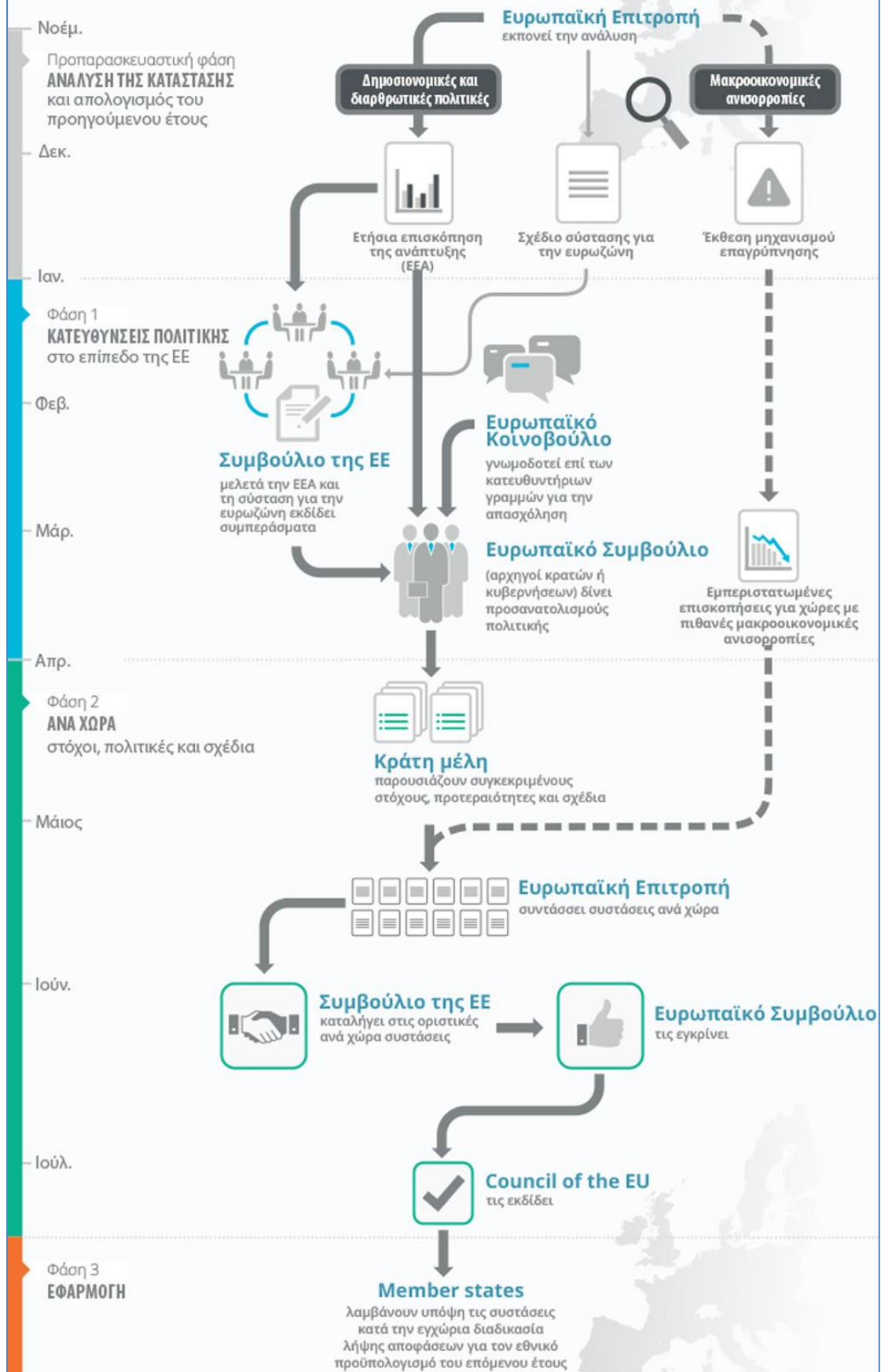
ισορροπία, τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και τις επενδύσεις.

- Τον **Φεβρουάριο**, το **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο** και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συζητούν την Ετήσια Επισκόπηση Ανάπτυξης.
- Τον **Μάρτιο**, οι αρχηγοί των κρατών και των κυβερνήσεων (**Ευρωπαϊκό Συμβούλιο**) **εκδίδουν κατευθυντήριες γραμμές** της ΕΕ για τις εθνικές πολιτικές με βάση την Ετήσια Επισκόπηση Ανάπτυξης.
- Τον **Απρίλιο** οι κυβερνήσεις δημοσιοποιούν τα **Μεσοπρόθεσμα Δημοσιονομικά προγράμματα**, που θα πρέπει να είναι συμβατά με τις λοιπές διαδικασίες συντονισμού των δημοσιονομικών και οικονομικών πολιτικών.
- Τον **Μάιο** η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αξιολογεί αυτά τα προγράμματα.
- Τον **Ιούνιο**, η Επιτροπή παρέχει **ειδικές συστάσεις για κάθε χώρα**, όπου κρίνεται απαραίτητο (country-specific recommendations). Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συζητά και εγκρίνει τις συστάσεις.
- Τον **Ιούλιο** το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εγκρίνει επίσημα τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις.
- Έως τις **15 Οκτωβρίου** δημοσίευση των **σχεδίων προϋπολογισμού** για το επόμενο έτος.
- Έως **30 Νοεμβρίου** η Ευρωπαϊκή Επιτροπή **εκδίδει γνώμη** για τα σχέδια αυτά. Αν διαπιστώσει απόκλιση από τους στόχους που έχουν τεθεί μπορεί **να ζητήσει την αναθεώρησή** τους και στη συνέχεια να εκδώσει και δημοσιοποιήσει νέα γνώμη, την οποία προωθεί στην Ευρωμάδα (συμβούλιο

υπουργών οικονομικών της Ευρωζώνης). Η τελευταία με τη σειρά της δημοσιοποιεί το αποτέλεσμα των συζητήσεών της.

- Έως **31 Δεκεμβρίου** δημοσίευση και έγκριση του εθνικού προϋπολογισμού.

Ευρωπαϊκό Εξάμηνο: φορείς και ρόλοι

- **Η νέα «αιρεσιμότητα» (conditionality) στα Διαρθρωτικά Ταμεία**

- Σε περίπτωση που το κράτος μέλος λαμβάνει οικονομική ενίσχυση από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (Ε.Μ.Σ.) σε σύνδεση με **προγράμματα οικονομικής προσαρμογής**, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δύναται να **αναθεωρεί τα Σύμφωνα Εταιρικής Σχέσης και τα Επιχειρησιακά Προγράμματα** χωρίς πρόταση των κρατών μελών, δηλαδή **μονομερώς**.
- Η Επιτροπή έχει άμεση δυνατότητα **συμμετοχής στη διαχείριση των προγραμμάτων** χωρίς προηγούμενη συγκατάθεση των κρατών μελών, αν αυτά έχουν στηριχθεί από το Ε.Μ.Σ.
- Η **εκταμίευση** θα εξαρτάται από την επίτευξη των **στόχων των Εθνικών Προγραμμάτων Μεταρρυθμίσεων** και από την εκπλήρωση όρων μακροοικονομικής πολιτικής (macroeconomic conditionality) που θα διαμορφώνονται στο πλαίσιο άλλων διαδικασιών. **Η απόκλιση θα μπορεί να οδηγεί σε αναστολή ή ακύρωση της χρηματοδότησης.**
- Η **αιρεσιμότητα** («βοήθεια υπό όρους») στην πολιτική συνοχής (των διαρθρωτικών ταμείων) και ειδικά για την σύνδεσή τους με προγράμματα οικονομικής προσαρμογής σε χώρες που θα προσφεύγουν στον Ε.Μ.Σ. **μπορεί να χειροτερεύσει** την κατάσταση σε χώρες που αντιμετωπίζουν προβλήματα, καθώς θα πρέπει να διαγράψουν

επενδυτικά προγράμματα και μάλιστα σε περιόδους κρίσης.

- Η μακροοικονομική αιρεσιμότητα σε σχέση με τα διαρθρωτικά ταμεία **έρχεται σε αντίθεση με την αποστολή των ταμείων**, που είναι ανάμεσα σε άλλα να μειώσουν τις περιφερειακές ανισότητες στην Ευρώπη.
- Το **άρθρο 174 ΣΛΕΕ** ορίζει: «...Η Ένωση αποσκοπεί, ιδιαίτερα, στη μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών.»
- **Άρθρο 175:** «Τα κράτη μέλη **ασκούν και συντονίζουν την οικονομική τους πολιτική** με σκοπό, μεταξύ άλλων, να επιτύχουν τους στόχους του άρθρου 174. Η διαμόρφωση και η **υλοποίηση των πολιτικών και δράσεων** της Ένωσης καθώς και η υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς, λαμβάνουν υπόψη τους στόχους του άρθρου 174 και συμβάλλουν στην πραγματοποίησή τους. Η Ένωση **ενισχύει επίσης την υλοποίηση αυτή με τη δράση της μέσω των Διαρθρωτικών Ταμείων** (Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, τμήμα Προσανατολισμού, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης), της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και των άλλων υφιστάμενων χρηματοδοτικών μέσων.»

8. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας (ΕΣΧΕ/ESFS)

- Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας (European System of Financial Supervision - ESFS)) είναι ένα πολυεπίπεδο σύστημα αρχών μικροπροληπτικής και μακροπροληπτικής εποπτείας.
- Συστάθηκε το **2010** και άρχισε να λειτουργεί την **1η Ιανουαρίου 2011**, στη βάση των προτάσεων της έκθεσης ομάδας εμπειρογνομώνων, υπό την προεδρία του Jacques **de Larosière**, σχετικά με την ενίσχυση των ευρωπαϊκών εποπτικών ρυθμίσεων (The High-Level Group on Financial Supervision in the EU, Chaired by Jacques de Larosiere, Report, Brussels, 25 February 2009, http://ec.europa.eu/commission_barroso/president/pdf/statement_20090225_en.pdf).
- **Νομική βάση:** Άρθρο 114 και άρθρο 127 παράγραφος 6 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).
 - **Άρθρο 114:** « ..προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που έχουν ως αντικείμενο την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς».
 - **Άρθρο 127** παράγραφος 6: «Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας **ομοφώνως**, μέσω κανονισμών σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, **μπορεί να αναθέσει στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα**

ειδικά καθήκοντα σχετικά με τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και των λοιπών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, εξαιρέσει των ασφαλιστικών επιχειρήσεων.»

- **Οι πυλώνες του ΕΣΧΕ:**

- **ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΣΥΣΤΗΜΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (ΕΣΣΚ/ESRB)**
- **Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΡΧΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ (ΕΑΤ/ΕΒΑ)**
- **Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΡΧΗ ΚΙΝΗΤΩΝ ΑΞΙΩΝ ΚΑΙ ΑΓΟΡΩΝ (ΕΑΚΑΑ/ESMA)**
- **Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΡΧΗ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ (ΕΑΑΕΣ/ΕΙΟΡΑ)**
- **ΟΙ ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΠΟΠΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ**

- **Κύριοι Στόχοι:** η αποτελεσματική εφαρμογή των ισχυόντων κανόνων για το χρηματοπιστωτικό τομέα σε όλα τα κράτη μέλη, προκειμένου να διαφυλαχθεί η χρηματοπιστωτική σταθερότητα, να προαχθεί η εμπιστοσύνη και να προστατεύονται οι καταναλωτές.
- **Λοιποί Στόχοι:** η διαμόρφωση κοινής εποπτικής νοοτροπίας και η συμβολή στη δημιουργία μιας ενιαίας ευρωπαϊκής χρηματοπιστωτικής αγοράς.
- **Μικροπροληπτική εποπτεία** είναι η εποπτεία και ο περιορισμός των δυσχερειών για μεμονωμένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ούτως ώστε να προστατεύονται οι καταναλωτές.
- Η μικροπροληπτική εποπτεία ασκείται από την **ΕΒΑ**, την **ESMA** και την **ΕΙΟΡΑ**, οι οποίες συνεργάζονται στο πλαίσιο κοινής επιτροπής.

- Η **μακροπροληπτική εποπτεία** εξετάζει την έκθεση του χρηματοπιστωτικού συστήματος, συνολικά, σε κοινούς κινδύνους και επιδιώκει να περιορίσει τις δυσχέρειές του, ούτως ώστε να προστατεύεται η συνολική οικονομία από σημαντικές απώλειες σε επίπεδο πραγματικής παραγωγής.
- Η **μακροπροληπτική εποπτεία** του χρηματοπιστωτικού συστήματος της ΕΕ **ασκείται από το ESRB**.

9. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (ESRB)

- **Νομική βάση:** Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1092/2010 σχετικά με τη μακροπροληπτική επίβλεψη του χρηματοοικονομικού συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη σύσταση Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου και Κανονισμός (ΕΕ) αριθ.1096/2010 του Συμβουλίου για την ανάθεση ειδικών καθηκόντων στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα όσον αφορά τη λειτουργία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου.
- Έχει την έδρα του στη **Φρανκφούρτη** επί του Μάιν.
- Διακυβέρνηση:
 - Το ESRB αποτελείται από **Γενικό Συμβούλιο**, Διευθύνουσα Επιτροπή, δύο συμβουλευτικά όργανα (Συμβουλευτική Τεχνική Επιτροπή και Συμβουλευτική Επιστημονική Επιτροπή) και Γραμματεία.

- Το Γενικό Συμβούλιο έχει **67 μέλη**, εκ των οποίων 38 με δικαίωμα ψήφου (απλή πλειοψηφία, μία ψήφο το κάθε μέλος).
- Η **EKT παρέχει** αναλυτική, στατιστική, διοικητική και υλικοτεχνική υποστήριξη στο ESRB. Ο Πρόεδρος της EKT είναι επίσης Πρόεδρος του ESRB.
- **Λογοδοτεί** στο Ευρ. Κοινοβούλιο (ακροάσεις) και στο Συμβούλιο.
- Το ΕΣΣΚ είναι υπεύθυνο για τη μακροπροληπτική επίβλεψη του χρηματοοικονομικού συστήματος στην Ένωση με σκοπό να συμβάλει στην **πρόληψη ή στον μετριασμό των συστημικών κινδύνων που απειλούν τη χρηματοοικονομική σταθερότητα** στην Ένωση και που προκύπτουν από εξελίξεις εντός του χρηματοοικονομικού συστήματος, καθώς και να λαμβάνει υπόψη μακροοικονομικές εξελίξεις, ώστε να αποτρέπει περιόδους χρηματοοικονομικού κινδύνου ευρείας κλίμακας.
- Επίσης, συμβάλλει στην **ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς** και διασφαλίζει επομένως τη βιώσιμη συμβολή του χρηματοοικονομικού τομέα στην οικονομική ανάπτυξη.
- Στα **καθήκοντα του ESRB** περιλαμβάνονται:
 - Η **συλλογή και η ανάλυση** των στοιχείων που έχουν ενδιαφέρον.
 - Ο εντοπισμός και η ιεράρχηση των **συστημικών κινδύνων**.
 - Η **έκδοση προειδοποιήσεων και συστάσεων** και η παρακολούθηση της συνέχειας που δίνεται σε αυτές.

- Η διαβίβαση αξιολόγησης προς το Συμβούλιο όταν, κατά την άποψη του ESRB, ενδέχεται να προκύψει κατάσταση έκτακτης ανάγκης.
- Η συνεργασία με άλλα μέλη του ESFS.
- Ο συντονισμός των δράσεών του με **διεθνείς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς**, όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (FSB).

10. Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές (ΕΕΑ) για την μικροπροληπτική εποπτεία

10.1 Εισαγωγή

- Η **μικροπροληπτική εποπτεία** στην ΕΕ χαρακτηρίζεται από ένα πολυεπίπεδο σύστημα αρχών εποπτείας.
- Οι αρχές αυτές διαχωρίζονται αναλόγως του αντικειμένου του τομέα (**τράπεζες, ασφάλειες, αγορές κινητών αξιών**) και του επιπέδου της εποπτείας και ρύθμισης (ευρωπαϊκό και εθνικό).
- Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι **Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές (ΕΕΑ)** είναι αρμόδιες για την μικροπροληπτική εποπτεία.
- Η ΕΒΑ, η ΕΙΟΡΑ και η ΕΣΜΑ είναι **ανεξάρτητοι οργανισμοί της ΕΕ με δική τους νομική προσωπικότητα** και εκπροσωπούνται από τους προέδρους τους.

- **Βασική αποστολή** των ΕΕΑ είναι η συμβολή στη σταθερότητα και στην αποτελεσματικότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.
- Μέσω της συνεπούς ρύθμισης και εποπτείας επιδιώκουν την ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς κ.λπ.
- Οι ΕΕΑ συμβάλλουν στη διαμόρφωση **ενός ενιαίου εγχειριδίου κανόνων** μέσω της εκπόνησης ρυθμιστικών τεχνικών προτύπων και εκτελεστικών τεχνικών προτύπων που εγκρίνει η Επιτροπή.
- Εκδίδουν, επίσης, **κατευθυντήριες γραμμές και συστάσεις** και διαθέτουν ορισμένες αρμοδιότητες σε περιπτώσεις παραβίασης της νομοθεσίας της ΕΕ από εθνικές εποπτικές αρχές, καταστάσεων έκτακτης ανάγκης και διαφωνιών μεταξύ αρμόδιων εθνικών αρχών.
- Οι τρεις (ΕΒΑ, ΕΙΟΡΑ και ΕΣΜΑ) έχουν **όμοια οργανωτική** διάρθρωση.
- Στη **διακυβέρνησή** τους συμμετέχουν: το Συμβούλιο Εποπτών, το Διοικητικό Συμβούλιο, ο Πρόεδρος και ο Εκτελεστικός διευθυντής.
- Το **κύριο όργανο λήψης αποφάσεων** είναι το Συμβούλιο Εποπτών.
- Το **Συμβούλιο Εποπτών** αποτελείται από τον πρόεδρο, τον επικεφαλής της αρμόδιας εποπτικής αρχής κάθε κράτους μέλους και από έναν εκπρόσωπο για την Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), το ESRB και τις άλλες δύο ΕΕΑ.
- Η **Μικτή Επιτροπή Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών** είναι αρμόδια για τον συνολικό και διατομεακό

συντονισμό και αποσκοπεί στη διασφάλιση της εποπτικής συνέπειας.

- Η Μικτή Επιτροπή απαρτίζεται από τους προέδρους των ΕΕΑ.
- Το **Συμβούλιο Προσφυγών** (6 μέλη) είναι ανεξάρτητο από τις τρεις ΕΕΑ και είναι αρμόδιο για προσφυγές όσων θίγονται από αποφάσεις των ΕΕΑ.
- Οι αποφάσεις του Συμβουλίου Προσφυγών είναι δυνατόν να προσβληθούν ενώπιον του **Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης**.
- **Κάθε** κράτος μέλος ορίζει τις δικές του **αρμόδιες εποπτικές** αρχές οι οποίες αποτελούν τμήμα του ESFS και εκπροσωπούνται στις ΕΕΑ.

8.2 Η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΒΑ)

- <https://eba.europa.eu/>
- **Νομική βάση:** Κανονισμοί 1093/2010 και 1022/2013.
- **Ανεξάρτητη αρχή** για προληπτική ρύθμιση και εποπτεία του τραπεζικού συστήματος της ΕΕ με έδρα το Παρίσι.
- **Δομή διακυβέρνησης** της ΕΒΑ:
 - Ο **πρόεδρος της ΕΒΑ** προεδρεύει των συζητήσεων σε συνεδριάσεις του συμβουλίου εποπτών της ΕΒΑ, το οποίο απαρτίζεται από τις εποπτικές αρχές κάθε χώρας της ΕΕ.
 - Ο **εκτελεστικός διευθυντής** αναλαμβάνει τη διαχείριση του επιχειρησιακού έργου της Αρχής.

- **Συμβούλιο εποπτών:** λαμβάνει όλες τις αποφάσεις πολιτικής της ΕΑΤ
- **Συμβούλιο διοίκησης:** διασφαλίζει ότι η Αρχή εκτελεί τα καθήκοντα που της έχουν ανατεθεί και το πρόγραμμα εργασίας
- **Επιτροπή εξυγίανσης:** λαμβάνει αποφάσεις για θέματα εξυγίανσης τραπεζών.
- Στο πεδίο ευθύνης της εμπίπτουν **πιστωτικά ιδρύματα, χρηματοπιστωτικοί όμιλοι ετερογενών δραστηριοτήτων, επιχειρήσεις επενδύσεων, ιδρύματα πληρωμών και ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος.**
- **Λογοδοτεί** στο ΕΚ, στο ΕΣ και στην Επιτροπή
- **Στόχοι:**
 - Η βελτίωση της **λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς** διασφαλίζοντας χρηματοοικονομική σταθερότητα, αποδοτικότητα και εύρυθμη λειτουργία τραπεζών κ.α.
 - Η θέσπιση **δεσμευτικών τεχνικών προτύπων και κατευθυντήριων γραμμών**, στη δημιουργία του ευρωπαϊκού ενιαίου εγχειριδίου κανόνων στον τραπεζικό.
 - Στόχος του **ενιαίου εγχειριδίου** κανόνων είναι η παροχή ενός ενιαίου συνόλου εναρμονισμένων εποπτικών κανόνων για τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα σε ολόκληρη την ΕΕ, οι οποίοι θα συμβάλλουν στη δημιουργία ισότιμων όρων ανταγωνισμού και θα παρέχουν υψηλή προστασία σε καταθέτες, επενδυτές και καταναλωτές.

- Η **προώθηση της σύγκλισης των εποπτικών πρακτικών**, ώστε να διασφαλίζεται εναρμονισμένη εφαρμογή των εποπτικών κανόνων.
- **Εκθέσεις** για εκτίμηση κινδύνων, πανευρωπαϊκές προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων σε συνεργασία με ESRB).
- Η **διερεύνηση** της ανεπαρκούς εφαρμογής της **νομοθεσίας** της ΕΕ από τις εθνικές αρχές.
- Η λήψη αποφάσεων σε καταστάσεις **έκτακτης ανάγκης**.
- Η **μεσολάβηση σε διαφωνίες** μεταξύ αρμόδιων αρχών σε διασυνοριακές καταστάσεις.
- Η **παροχή ανεξάρτητων συμβουλών** στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο ή στην Επιτροπή.

8.3 Η Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ESMA)

- <https://www.esma.europa.eu/>
- **Νομική βάση:** Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1095/2010 σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών).
- **Ανεξάρτητη αρχή με έδρα το Παρίσι.**
- Στο **πεδίο ευθύνης** της εντάσσονται οι αγορές κινητών αξιών και οι συμμετέχοντες σε αυτές (συναλλαγές, παράγοντες διαπραγμάτευσης, εταιρείες επενδύσεων κ.λπ.).

- **Σκοπός:** Η προστασία των επενδυτών, η ομαλή λειτουργία των αγορών και η διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας.
- **Κύριες δραστηριότητες:**
 - Η **αξιολόγηση και δημοσιοποίηση κινδύνων** για επενδυτές, αγορές και για τη χρηματοοικονομική σταθερότητα, κ.α.
 - Η **εκπόνηση ενός ενιαίου εγχειριδίου κανόνων για τις χρηματοπιστωτικές αγορές της ΕΕ**, δημιουργώντας ίσους όρους ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά κ.α.
 - Η προώθηση της **σύγκλισης της εποπτείας στην ΕΕ** μέσω υιοθέτησης των ίδιων κανόνων από τα 27 Κ-Μ, αποφυγής ενός ανταγωνισμού «εκπτώσεων» προς τα κάτω της ρύθμισης, κ.α.
 - Η **άμεση εποπτεία** συγκεκριμένων χρηματοοικονομικών οντοτήτων όπως των οίκων πιστοληπτικής αξιολόγησης και των αρχεία καταγραφής συναλλαγών (νομικό πρόσωπο το οποίο συγκεντρώνει και τηρεί κεντρικά τα αρχεία παραγώγων, Κανονισμοί 648/2012 και 2019/834).
- Η ESMA διεξάγει **προσομοιώσεις** ακραίων καταστάσεων για κεντρικούς αντισυμβαλλομένους.

8.4 Η Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλειών και Επαγγελματικών Συντάξεων (ΕΙΟΡΑ)

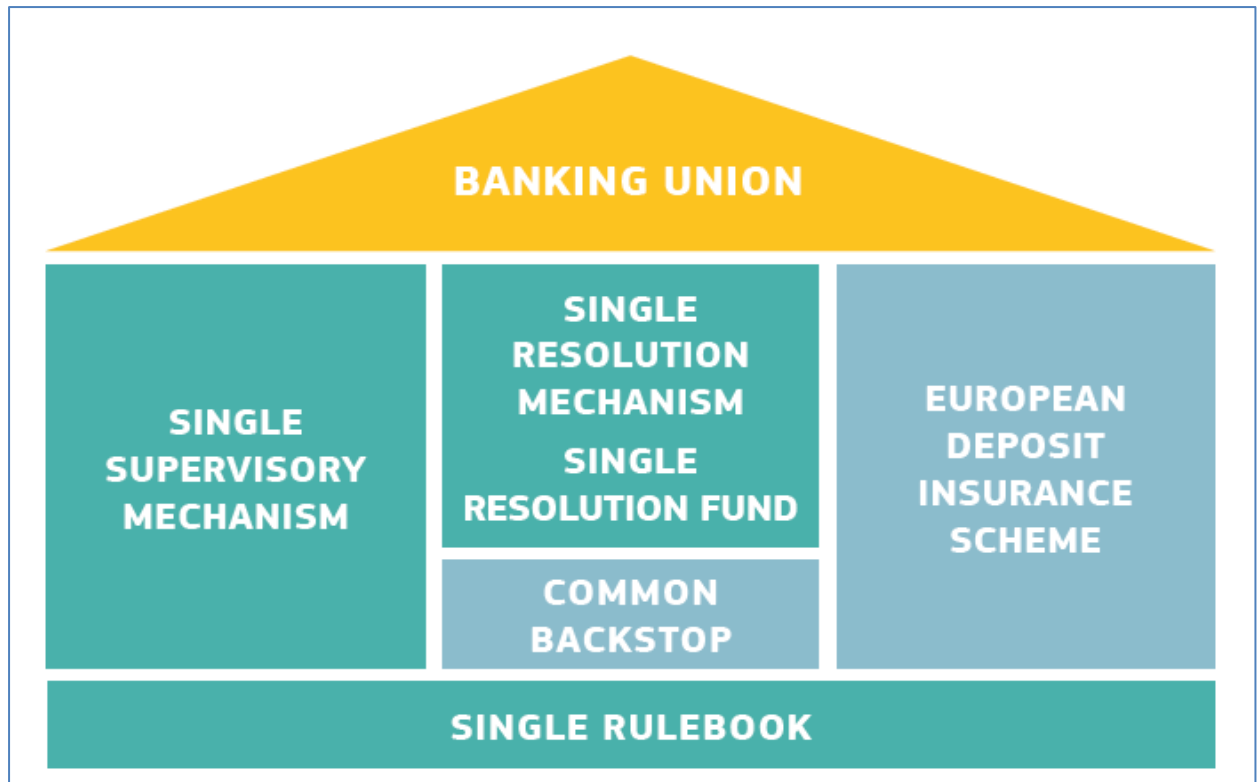
- <https://www.eiopa.europa.eu/>
- **Νομική βάση:** Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1094/2010 σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων).
- Ανεξάρτητη αρχή με έδρα την **Φρανκφούρτη**.
- Στο **πεδίο ευθύνης** της εντάσσονται οι ασφαλιστικές και αντασφαλιστικές επιχειρήσεις, εταιρείες ασφαλιστικής διαμεσολάβησης, χρηματοοικονομικοί όμιλοι ετερογενών δραστηριοτήτων και ιδρύματα επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών.
- Συνεισφέρει στο **ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων σε θέματα ασφαλίσεων και επαγγελματικών συντάξεων**.
- Διεξάγει και συντονίζει **προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων** προκειμένου να αξιολογεί την ανθεκτικότητα του ασφαλιστικού και του συνταξιοδοτικού κλάδου.

11. Η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση

11.1 Εισαγωγή

- <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/banking-union/>
- <https://www.hba.gr/EuropeanAssociation>
- <https://www.ebf.eu/priorities/banking-supervision/banking-union/>
- **Αίτια και επιπτώσεις των τραπεζικών κρίσεων**
- Πολιτικές για την **αντιμετώπιση των τραπεζικών κρίσεων**: πρόληψη και θεραπεία
- Ο **τραπεζικός τομέας** στην οικονομία της ΕΕ
- Προβλήματα των ευρωπαϊκών τραπεζών **μετά την κρίση 2008/9**.
- Στήριξη από Κ-Μ και ΕΚΤ.
- Τον **Οκτ. του 2011 το Ευρ. Συμβούλιο** υιοθέτησε ένα πακέτο μέτρων, που προέβλεπε την άμεση επανακεφαλαιοποίηση του ευρωπαϊκού τραπεζικού τομέα.
- Εν συνεχεία έγινε σαφές ότι η ΕΕ χρειάζεται νέο πλαίσιο για την εποπτεία και διάσωση των τραπεζών.
- Η **Τραπεζική Ένωση (ΤΕ)** είναι ένα σύστημα για την εποπτεία και εξυγίανση των τραπεζών σε επίπεδο ΕΕ.
- **Στόχοι της ΤΕ** είναι να:
 - διασφαλίσει ότι οι τράπεζες είναι ισχυρές και σε θέση να αντέξουν μελλοντικές χρηματοπιστωτικές κρίσεις,

- αποτρέψει τη διάσωση τραπεζών που πτωχεύουν, με χρήματα των φορολογουμένων,
- περιορίσει τον κατακερματισμό της αγοράς με την εναρμόνιση των κανόνων του χρηματοπιστωτικού τομέα, και να
- ενισχύσει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα στην ευρωζώνη και την ΕΕ στο σύνολό της.
- **Μέλη της Τραπεζικής Ένωσης** είναι όλες οι χώρες της ευρωζώνης και όσα κράτη μέλη της ΕΕ εκτός ευρώ επιλέγουν να συμμετέχουν.
- **Δομή της ΤΕ**- Η ΤΕ περιλαμβάνει τα εξής:
 - Το Ενιαίο Εγχειρίδιο Κανόνων (Single Rulebook)
 - Τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (Single Supervisory Mechanism – SSM)
 - Τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανση (Single Resolution Mechanism-SRM) και το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (Single Resolution Fund-SRF)
 - Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασφάλισης των Καταθέσεων (European Deposit Insurance Scheme-EDIS)

11.2 Το Ενιαίο Εγχειρίδιο Κανόνων (ΕΕΚ)

- **Περιεχόμενο:** Σύνολο νομοθετικών κειμένων που πρέπει να εφαρμόζεται σε όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και όλα τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα σε όλη την ΕΕ.
- **Βασικά Νομοθετικά Κείμενα:**
 - **Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 575/2013** της 26ης Ιουνίου 2013 , σχετικά με τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας για πιστωτικά ιδρύματα και επιχειρήσεις επενδύσεων και **Οδηγία 2013/36/ΕΕ** της 26ης Ιουνίου 2013 σχετικά με την πρόσβαση στη δραστηριότητα πιστωτικών ιδρυμάτων και την προληπτική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων.

- **Οδηγία 2014/49/ΕΕ** 16ης Απριλίου 2014 , **περί των συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων** (που προβλέπει τη διατήρηση του επιπέδου κάλυψης των επιλέξιμων καταθέσεων σε 100.000 ευρώ ανά καταθέτη, ανά πιστωτικό ίδρυμα).
- **Οδηγία 2014/59/ΕΕ** της 15ης Μαΐου 2014 , για τη θέσπιση πλαισίου για την **ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων.**
- **Στόχοι:**
 - Σε όλα τα Κ-Μ της ΕΕ οι τράπεζες να ρυθμίζονται με τους **ίδιους κανόνες.**
 - Να αποφεύγονται οι **στρεβλώσεις στην εσωτερική αγορά** (για εξασφάλιση ίσου επιπέδου προστασίας των καταναλωτών και ίσων όρων ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζών σε ολόκληρη την ΕΕ)
 - Να διασφαλίζεται η **χρηματοπιστωτική σταθερότητα** σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Μεταξύ άλλων, στο ευρωπαϊκό **Ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων:**
 - Ορίζονται κεφαλαιακές απαιτήσεις για τις τράπεζες
 - Προβλέπεται βελτιωμένη προστασία για τους καταθέτες
 - Ρυθμίζεται η πρόληψη και η διαχείριση της χρεωκοπίας τραπεζών
- **Κεφαλαιακές απαιτήσεις** για τον τραπεζικό τομέα:
 - Ο κανονισμός απαιτεί από τις τράπεζες να έχουν διαθέσιμα ανά πάσα στιγμή **επαρκή κεφάλαια** ώστε να μπορούν να καλύπτουν απρόβλεπτες ζημιές και να διατηρούν τη φερεγγυότητά τους σε περιόδους κρίσης.

- Όσο πιο επικίνδυνα είναι τα στοιχεία του ενεργητικού τους, τόσο περισσότερα κεφάλαια πρέπει έχουν ανά πάσα στιγμή διαθέσιμα οι τράπεζες.
- Το συνολικό ποσό των κεφαλαίων που απαιτούνται να κατέχουν οι τράπεζες και οι επενδυτικές επιχειρήσεις πρέπει να ισούται τουλάχιστον με το **8% των σταθμισμένων** ως προς τον κίνδυνο στοιχείων ενεργητικού.
- Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πρέπει να διατηρούν επαρκή ρευστά διαθέσιμα ώστε να μπορούν να καλύπτουν καθαρές εκροές ρευστότητας για περίοδο 30 ημερών υπό ακραίες συνθήκες.
- Κάθε τράπεζα πρέπει να διατηρεί ρευστά διαθέσιμα τουλάχιστον ίσα με το 25% των εκροών.
- **Συστήματα εγγύησης των καταθέσεων:**
 - Τα συστήματα εγγύησης των καταθέσεων (ΣΕΚ) είναι συστήματα τα οποία σε κάθε κράτος μέλος αποζημιώνουν τους καταθέτες (έως ένα καθορισμένο όριο) σε περίπτωση που πτωχεύσει η τράπεζά τους και οι καταθέσεις τους καταστούν μη διαθέσιμες.
 - Όλες οι τράπεζες πρέπει να καταστούν μέλη ενός τέτοιου συστήματος. Οι τράπεζες μέλη καταβάλλουν εισφορές ανάλογα με το προφίλ κινδύνου κάθε τράπεζας και άλλους παράγοντες. Το σύστημα εγγυήσεων συγκεντρώνει τις συνεισφορές σε ένα ταμείο.

- Το ύψος των κεφαλαίων αυτών πρέπει να ανέρχεται στο **0,8 % των καλυπτόμενων καταθέσεων** σε κάθε κράτος μέλος έως το 2025.
- Όλοι οι καταθέτες, είτε πρόκειται για φυσικά πρόσωπα, είτε για επιχειρήσεις, απολαμβάνουν προστασίας των καταθέσεών τους μέχρι του ποσού των **100.000 ευρώ** ανά τράπεζα από το σύστημα εγγυήσεων του οποίου η τράπεζα είναι μέλος.
- Η εξόφληση των καταθετών πρέπει να γίνεται εντός το πολύ 20 εργάσιμων ημερών. Το χρονικό αυτό όριο θα μειωθεί σταδιακά σε 7 εργάσιμες ημέρες έως το 2024.
- **Ανάκαμψη και εξυγίανση των τραπεζών:**
 - Όλες οι τράπεζες στην ΕΕ οφείλουν να εκπονούν τα δικά τους **σχέδια ανάκαμψης** και να τα επικαιροποιούν σε ετήσια βάση. Στα σχέδια πρέπει να περιλαμβάνονται μέτρα που θα λαμβάνουν οι τράπεζες σε περίπτωση που σημειωθεί σοβαρή επιδείνωση της κατάστασής τους.
 - Οι εθνικές αρχές εξυγίανσης πρέπει να καταρτίζουν σχέδια εξυγίανσης για κάθε τράπεζα. Τα συγκεκριμένα σχέδια καθορίζουν τα μέτρα που θα ληφθούν σε περίπτωση που απαιτηθεί εξυγίανση.
 - Στην **Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών** έχει ανατεθεί η αποστολή να καταρτίσει δεσμευτικά τεχνικά πρότυπα, κατευθυντήριες γραμμές και εκθέσεις για τους κυριότερους τομείς της ανάκαμψης και εξυγίανσης.
 - Κάθε **κράτος μέλος** θα πρέπει να συστήσει ένα **Ταμείο εξυγίανσης** (ή ισοδύναμο χρηματοδοτικό διακανονισμό) που **θα χρηματοδοτηθεί εκ των**

προτέρων από τον τραπεζικό τομέα και θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε περιπτώσεις πτώχευσης τραπεζών.

- **Οι ετήσιες συνεισφορές των τραπεζών βασίζονται στις υποχρεώσεις τους και τους κινδύνους που αναλαμβάνουν.** Έως το 2025, κάθε εθνικό Ταμείο εξυγίανσης θα πρέπει να διαθέτει τουλάχιστον το 1% των καλυμμένων καταθέσεων όλων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στη χώρα του.
- **Οι εθνικές αρχές εξυγίανσης έχουν εξουσίες να παρεμβαίνουν σε περίπτωση μη αναστρέψιμης επιδείνωσης της κατάστασης μιας τράπεζας.** Μπορούν δε να απαιτήσουν από την τράπεζα να καταρτίσει σχέδιο με τους πιστωτές της για την αναδιάρθρωση του χρέους ή να προβούν σε **αλλαγές στη διοίκηση της τράπεζας** και να διορίσουν ειδικούς διαχειριστές ή προσωρινή διοίκηση.
- Σε περίπτωση που η κατάσταση μιας τράπεζας γίνει τόσο προβληματική ώστε η ανάκαμψη εντός εύλογης προθεσμίας να μην θεωρείται πλέον ρεαλιστική, οι εθνικές αρχές εξυγίανσης έχουν εξουσία να διαθέσουν προς **πώληση μέρος της επιχείρησης, να συγκροτήσουν μεταβατική τράπεζα που θα εξακολουθήσει να εκτελεί τις σημαντικότερες λειτουργίες** (π.χ. προσωρινή μεταφορά των υγιών στοιχείων ενεργητικού σε κρατικό φορέα διαχείρισης), να διαχωρίσουν τα υγιή στοιχεία ενεργητικού από τα προβληματικά (τα προβληματικά στοιχεία θα μεταφερθούν σε φορέα

διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων), να εφαρμόσουν μέτρα διάσωσης με ίδια μέσα, π.χ. να **μετατρέψουν το χρέος σε μετοχές** ή να το απομειώσουν - με αυτό τον τρόπο, **οι ζημίες επιβαρύνουν τους μετόχους και τους πιστωτές της τράπεζας βάσει καθορισμένης σειράς, και όχι τους φορολογούμενους.**

- Όταν μια τράπεζα πρέπει να εξυγιανθεί, **το σχετικό κόστος θα επωμιστούν καταρχάς οι μέτοχοι και πιστωτές της τράπεζας ('bail-in')** και, στη συνέχεια, θα υπάρξει χρηματοδότηση από το ταμείο εξυγίανσης.
- Οι **καταθέσεις φυσικών προσώπων και μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων** εξαιρούνται από τον κανόνα αυτό. Οι συγκεκριμένες καταθέσεις θα έχουν προνομιακή μεταχείριση, δηλ. θα τεθούν στην τελευταία κατηγορία του προγράμματος διάσωσης με ίδια μέσα.
- Οι καταθέσεις των πολιτών και των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων έως **100.000 €** θα εξαιρούνται από οποιαδήποτε ζημία και θα προστατεύονται από το σύστημα εγγύησης καταθέσεων.

11.3 Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός (ΕΕΜ)

- **Λόγοι** για μία ενιαία εποπτεία των τραπεζών στην ΕΕ.
- Η Ευρ. Επιτροπή κατέθεσε την πρότασή της το 2012.
- Από Νοε. 2014 η ΕΚΤ ανέλαβε την εποποιία.
- **Νομική βάση:**
 - **Κανονισμός 1024/2013** της 15ης Οκτωβρίου 2013 για την ανάθεση ειδικών καθηκόντων στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα σχετικά με τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων.
 - **Κανονισμός 1022/2013** της 22ας Οκτωβρίου 2013 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών) όσον αφορά την ανάθεση ειδικών καθηκόντων στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1024/2013 του Συμβουλίου.
- **Ασκείται** από **την ΕΚΤ** σε στενή συνεργασία με τις εθνικές εποπτικές αρχές.
- **Στόχος:** Η διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα της Ευρώπης μέσω τακτικών και εξονυχιστικών ελέγχων της ευρωστίας των τραπεζών βάσει κανόνων που είναι οι ίδιοι σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Η ΕΚΤ εποπτεύει πλέον απευθείας τα συστημικά σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα (120 συνολικά) και τις θυγατρικές τους εντός της Ευρωζώνης, τα

τραπεζικά ιδρύματα σε χώρες με παρέκκλιση, εφόσον συνεργαστούν, και τα υποκαταστήματα σε άλλες χώρες.

- Η ΕΚΤ εποπτεύει και τα ιδρύματα που επιθυμούν να χρηματοδοτηθούν απευθείας από τον **ESM**.
- Τα εποπτευόμενα συστημικά ιδρύματα πρέπει να έχουν ενεργητικό πάνω από **30 δις ή το εν λόγω ενεργητικό να είναι ως ποσοστό ΑΕΠ μεγαλύτερο του 20%**.
- Μεταξύ των άλλων η **ΕΚΤ ανέλαβε** την εφαρμογή της νομοθεσίας, την αύξηση ίδιων κεφαλαίων, τα stress test, τη χορήγηση αδειών λειτουργίας ή ανάκληση κ.α.

11.4 Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης (ΕΜΕ) και Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (ΕΤΕ)

- **Λόγοι εξυγίανσης** των τραπεζών και θεσμοθέτησης ενιαίου συστήματος στην ΕΕ.
- Πρόκειται για ένα σύστημα εξυγίανσης μη βιώσιμων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.
- **Εργαλείο για εφαρμογή της Οδηγίας 2014/59/ΕΕ του Ενιαίου Εγχειρίδιου Κανόνων** για τη θέσπιση πλαισίου για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων.
- **Βασικοί Στόχοι:**
 - να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη στον τραπεζικό τομέα,
 - να αποφευχθούν οι μαζικές αποσύρσεις καταθέσεων και οι αλυσιδωτές επιπτώσεις,

- να περιοριστεί η αρνητική σχέση τραπεζών και κρατικού χρέους,
- να εκλείψει ο κατακερματισμός της εσωτερικής αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.
- **Νομική Βάση:**
 - **Κανονισμός 806/2014** περί θεσπίσεως ενιαίων κανόνων και διαδικασίας για την **εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων** και ορισμένων επιχειρήσεων επενδύσεων στο πλαίσιο ενός Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης και ενός Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης.
 - Διακρατική Συμφωνία για τη μεταφορά και την **αμοιβαιοποίηση των εισφορών** στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανση (14/5/2014, 8457/14 ECOFIN).
- **Δομή του ΕΜΕ:**
 - Κεντρική αρχή εξυγίανσης- Το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης
 - Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης, χρηματοδοτούμενο από τον τραπεζικό τομέα
- **Το Συμβούλιο Εξυγίανσης αποτελεί το βασικό όργανο λήψης αποφάσεων** στον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης:
 - **Αποφασίζει τα προγράμματα εξυγίανσης** για τις προβληματικές τράπεζες (που περιλαμβάνουν την εφαρμογή εργαλείων εξυγίανσης και τη χρησιμοποίηση του ενιαίου ταμείου εξυγίανσης).
 - Είναι άμεσα υπεύθυνο για τις φάσεις σχεδιασμού και εξυγίανσης των **διασυνοριακών και των μεγάλων τραπεζών της τραπεζικής ένωσης**, οι οποίες τελούν υπό την άμεση εποπτεία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

- Είναι υπεύθυνο για όλες τις υποθέσεις εξυγίανσης, ασχέτως του μεγέθους της τράπεζας, εφόσον η εξυγίανση απαιτεί προσφυγή στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης.
- Φέρει την **τελική ευθύνη** για όλες τις τράπεζες της τραπεζικής ένωσης και μπορεί, ως εκ τούτου, ανά πάσα στιγμή να αποφασίσει να ασκήσει τις εξουσίες του έναντι οιασδήποτε τράπεζας.
- **Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (ΕΤΕ):**
 - Το Ταμείο θα αποτελείται αρχικά από «**εθνικά τμήματα**». Αυτά σταδιακά **θα συγχωνευτούν** στη διάρκεια μεταβατικού διαστήματος **8 ετών**.
 - Θα χρησιμοποιείται για την εξυγίανση των προβληματικών τραπεζών, αφού εξαντληθούν άλλες επιλογές, όπως το εργαλείο διάσωσης με ίδια μέσα.
 - Θα χρηματοδοτείται από **συνεισφορές του τραπεζικού τομέα**. Οι εισφορές των τραπεζών που συγκεντρώνονται σε εθνικό επίπεδο θα μεταφέρονται στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης.
 - Θα πρέπει να φτάσει τουλάχιστον το 1% του ποσού των καλυπτόμενων καταθέσεων όλων των πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν άδεια λειτουργίας σε όλα τα κράτη μέλη της τραπεζικής ένωσης. **Το ποσό εκτιμάται ότι θα ανέρχεται σε περίπου 55 δισ. €.**
 - Η **ατομική εισφορά** κάθε τράπεζας θα υπολογίζεται ανάλογα με το ύψος των υποχρεώσεων της (εξαιρουμένων των ιδίων κεφαλαίων και των καλυπτόμενων καταθέσεων) σε σχέση με το σύνολο των υποχρεώσεων

(εξαιρουμένων των ιδίων κεφαλαίων και των καλυπτόμενων καταθέσεων) όλων των πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν άδεια λειτουργίας στα συμμετέχοντα κράτη μέλη.

- **Λειτουργία (Στάδια) Μηχανισμού:**
 - Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η οποία είναι η εποπτική αρχή, γνωστοποιεί στο Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης ότι μια τράπεζα πτωχεύει ή κινδυνεύει να πτωχεύσει. Τέτοια απόφαση μπορεί επίσης να λάβει η εκτελεστική σύνοδος του Ενιαίου Συμβουλίου Εξυγίανσης με δική της πρωτοβουλία εάν η ΕΚΤ δεν αντιδράσει εντός τριών ημερών, αφού πρώτα έχει ενημερωθεί.
 - Η εκτελεστική σύνοδος αποφασίζει κατά πόσον είναι δυνατή μια ιδιωτική λύση και κατά πόσον η εξυγίανση είναι αναγκαία για την προάσπιση του δημοσίου συμφέροντος.
 - Εάν δεν συγκεντρώνονται οι προϋποθέσεις για εξυγίανση, τότε η τράπεζα τίθεται υπό εκκαθάριση σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.
 - Εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις εξυγίανσης, το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης υιοθετεί ένα πρόγραμμα εξυγίανσης. Το πρόγραμμα καθορίζει τα εργαλεία της εξυγίανσης και τη χρησιμοποίηση του Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης. **Αμέσως αφού το εγκρίνει, το Συμβούλιο διαβιβάζει το πρόγραμμα εξυγίανσης στην Επιτροπή.**
 - Το πρόγραμμα αρχίζει να ισχύει μέσα σε **24 ώρες από την έγκρισή του από το Συμβούλιο Εξυγίανσης**. Σε αυτό το διάστημα, η Επιτροπή μπορεί είτε να εγκρίνει το πρόγραμμα ή:

- να αντιταχθεί στις πτυχές του προγράμματος εξυγίανσης που υπόκεινται σε διακριτική ευχέρεια και έχει εγκρίνει το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης,
- να προτείνει στο Συμβούλιο να αντιταχθεί στο πρόγραμμα με την αιτιολογία ότι δεν κρίνεται αναγκαίο για το δημόσιο συμφέρον. Στην περίπτωση αυτή, το Συμβούλιο αποφασίζει με απλή πλειοψηφία,
- να προτείνει στο Συμβούλιο να εγκρίνει ή να αντιταχθεί σε ουσιώδη μεταβολή του ύψους του κεφαλαίου του Ταμείου που προβλέπεται για το πρόγραμμα εξυγίανσης (μεταβολή κατά 5% ή περισσότερο του ύψους του κεφαλαίου του ταμείου που προτείνεται από το Συμβούλιο Εξυγίανσης θεωρείται ουσιώδης)
- Κατόπιν τούτου, το Συμβούλιο Εξυγίανσης εξασφαλίζει ότι οι οικείες εθνικές αρχές εξυγίανσης λαμβάνουν τις αναγκαίες δράσεις εξυγίανσης.

(βλ.

Γράφημα:

<https://www.consilium.europa.eu/el/infographics/infographics-srm/>

11.5 Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Εγγύησης των Καταθέσεων (European deposit insurance scheme/EDIS)

- https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/banking-union/european-deposit-insurance-scheme_en
- Το Νοέμβριο του 2015 η Επιτροπή πρότεινε ένα Ευρωπαϊκό Σύστημα Εγγύησης των Καταθέσεων σε επίπεδο ζώνης Ευρώ (**Πρόταση ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ** για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 806/2014 με σκοπό τη θέσπιση Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασφάλισης Καταθέσεων, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015PC0586&from=EN>)
- Η πρόταση έγινε δεκτή ως μέρος ενός ευρύτερου πακέτου μέτρων για την εμβάθυνση της ΟΝΕ, που προτάθηκαν στην **Έκθεση των 5 Προέδρων**. (https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/5-presidents-report_el.pdf).
- Η πρόταση κτίζει πάνω στην Οδηγία **2014/49/ΕΕ**, που διασφαλίζει σε εθνικό επίπεδο καταθέσεις μέχρι 100.000 ευρώ.
- **Ο σκοπός της πρότασης** της Επιτροπής είναι:
 - Να προσφέρει μία πιο ενοποιημένη και πιο ισχυρή διασφάλιση των καταθέσεων.
 - Να περιορίσει την τρωτότητα των εθνικών συστημάτων προστασίας των καταθέσεων έναντι ισχυρών διαταραχών.

- Να διασφαλίσει ότι το επίπεδο εμπιστοσύνης των καταθετών έναντι μιας τράπεζας δεν εξαρτάται από τη χώρα που είναι εγκατεστημένη.
- Να εξασθενίσει τη σχέση μεταξύ τραπεζών και του δημοσίου κάθε κράτους μέλους.
- Το **EDIS θα διασφαλίζει** καταθέσεις κάτω των 100.000 ευρώ σε όλες τις τράπεζες της Τραπεζικής Ένωσης.
- Το σύστημα πρόκειται **να υλοποιηθεί** χρονικά σε τρεις φάσεις:
 - **1^η Φάση μέχρι 2020:** Το EDIS θα αποτελεί ένα **καθεστώς αντασφάλισης των εθνικών συστημάτων** εγγύησης καταθέσεων (DGS). Τα εθνικά DGS θα μπορούν να έχουν πρόσβαση στα κεφάλαια του EDIS **μόνον εφόσον έχουν εξαντλήσει όλους τους ίδιους πόρους**. Τα κεφάλαια EDIS θα παρέχουν πρόσθετα κεφάλαια σε εθνικά συστήματα, αλλά μέχρι ορισμένο επίπεδο. Τα κεφάλαια EDIS θα διατίθενται **μόνον εφόσον έχουν εφαρμοστεί πλήρως από το οικείο κράτος μέλος οι σχετικοί κανόνες της οδηγίας σχετικά με την εγγύηση των καταθέσεων**. Το πρώτο αυτό αντασφαλιστικό βήμα αναμένεται να αποδυναμώσει την αλληλεξάρτηση μεταξύ τραπεζών και δημοσίου χρέους.
 - **2^η Φάση μέχρι 2023:** Το EDIS θα μετατραπεί σε **σύστημα συνασφάλισης**, ενώ η συνεισφορά του στο σύστημα αυτό θα αυξηθεί σταδιακά και σε βάθος χρόνου. στην εν λόγω φάση **τα εθνικά συστήματα δεν υποχρεούνται να έχουν πρώτα εξαντλήσει τους ίδιους πόρους πριν στραφούν στα κεφάλαια EDIS**. Το σύστημα EDIS θα υπάρξει η

δυνατότητα να συνεισφέρει σε μέρος του κόστους από τη στιγμή που καθίσταται αναγκαία η αποζημίωση των καταθετών. Κατ' αυτό τον τρόπο, επιτυγχάνεται υψηλότερος βαθμός επιμερισμού του κινδύνου μεταξύ των εθνικών συστημάτων μέσω του EDIS. Το ποσοστό του κόστους που θα καλύψει το EDIS θα ξεκινά από σχετικά χαμηλό επίπεδο (20%) και θα αυξάνεται σε βάθος τετραετίας.

- **3^η Φάση από το 2024:** Το EDIS θα είναι ένα πλήρες Ευρωπαϊκό Σύστημα Εγγύησης των Καταθέσεων το 2024 και αναλαμβάνει τις εγγυήσεις στο 100%. Το ίδιο έτος προβλέπεται η πλήρης εφαρμογή του Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης και των απαιτήσεων της τρέχουσας οδηγίας σχετικά με την εγγύηση των καταθέσεων.
- Το EDIS δεν θα συνεπάγεται περαιτέρω κόστος για τον τραπεζικό τομέα. **Η συνεισφορά των τραπεζών προς το σύστημα EDIS μπορούν να αφαιρούνται από τις εθνικές συνεισφορές τους σε συστήματα εγγύησης καταθέσεων.**
- Θα είναι σταθμισμένο ως προς τον κίνδυνο. Οι **τράπεζες με υψηλότερο βαθμό διακινδύνευσης θα συνεισφέρουν περισσότερο** σε σχέση με τις ασφαλέστερες τράπεζες, και η διαδικασία αυτή θα ενισχυθεί κατά τη σταδιακή εισαγωγή του συστήματος EDIS.
- Θα παρέχει **αυστηρές διασφαλίσεις:** για παράδειγμα, θα ασφαλίζει μόνο εκείνα τα εθνικά συστήματα τα οποία συμμορφώνονται και έχουν συσταθεί σύμφωνα με ευρωπαϊκούς κανόνες.

- Θα είναι **υποχρεωτικό για όλα τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ** των οποίων οι τράπεζες καλύπτονται σήμερα από τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό. Ωστόσο, θα παραμείνει ανοιχτό προς άλλα κράτη μέλη της ΕΕ που επιθυμούν να ενταχθούν στην Τραπεζική Ένωση.

12. Προτάσεις για περαιτέρω ενίσχυση της ΟΝΕ

12.1 Η Έκθεση των 5 Προέδρων

- **Ιούνιος 2015:** Jean-Claude Juncker/Donald Tusk/Jeroen Dijsselbloem/Mario Draghi/Martin Schulz
- **Αφετηρία:**
 - Το Ευρώ «...αποτελεί το **δεύτερο σημαντικότερο νόμισμα στον κόσμο**, δεδομένου ότι το ένα τέταρτο περίπου των παγκόσμιων συναλλαγματικών αποθεμάτων είναι σε ευρώ, ενώ σχεδόν εξήντα χώρες και εδάφη ανά τον κόσμο έχουν συνδέσει, άμεσα ή έμμεσα, το νόμισμά τους με αυτό.»
 - «Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) είναι σήμερα σαν ένα σπίτι που χτίζεται επί δεκαετίες αλλά **παραμένει ημιτελές**. Όταν ξέσπασε η καταιγίδα, τα τοιχώματα και η οροφή χρειάστηκε να σταθεροποιηθούν εσπευσμένα.»
 - «Το ευρώ **δεν είναι απλώς ένα νόμισμα**. Είναι ένα πολιτικό και οικονομικό εγχείρημα.»
 - «Αυτό το κοινό πεπρωμένο **απαιτεί αλληλεγγύη σε καιρούς κρίσης** και σεβασμό των κανόνων που έχουν συμφωνηθεί από κοινού από όλα τα μέλη.»

- «**Η πρόληψη μη βιώσιμων πολιτικών και η απορρόφηση των κλυδωνισμών σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο δεν λειτούργησαν καλά πριν ή κατά τη διάρκεια της κρίσης.** Παρά το γεγονός ότι αρκετές σημαντικές θεσμικές βελτιώσεις έχουν πραγματοποιηθεί έκτοτε, ο απόηχος των αρχικών αδυναμιών εξακολουθεί να υφίσταται. **Υπάρχει τώρα σημαντική απόκλιση στη ζώνη του ευρώ.**»
- «**Πρόοδος πρέπει να επιτευχθεί σε τέσσερα μέτωπα: πρώτον, προς μια ουσιαστική Οικονομική Ένωση** κατά τρόπο που εξασφαλίζει ότι κάθε οικονομία διαθέτει τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά που θα της επιτρέψουν να ευημερήσει στο πλαίσιο της Νομισματικής Ένωσης. **Δεύτερον, προς μια Χρηματοοικονομική Ένωση** που θα εγγυάται την ακεραιότητα του νομίσματός μας σε ολόκληρη τη Νομισματική Ένωση και θα αυξάνει τον επιμερισμό των κινδύνων με τον ιδιωτικό τομέα. Αυτό προϋποθέτει την ολοκλήρωση της Τραπεζικής Ένωσης και την επιτάχυνση της Ένωσης Κεφαλαιαγορών. **Τρίτον, προς μια Δημοσιονομική Ένωση** που εξασφαλίζει τόσο τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών όσο και τη δημοσιονομική σταθεροποίηση. Και τέλος, προς μια **Πολιτική Ένωση** που αποτελεί τη βάση όλων των ανωτέρω χάρη στη γνήσια δημοκρατική λογοδοσία, τη νομιμοποίηση και τη θεσμική ενίσχυση.»
- «...στα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, η ΕΕ και η ζώνη του ευρώ **εξακολουθούν να μην διαθέτουν ενιαία εκπροσώπηση.** Η κατακερματισμένη αυτή παρουσία συνεπάγεται ότι η ΕΕ δεν αξιοποιεί

πλήρως την πολιτική και οικονομική της βαρύτητα, δεδομένου ότι κάθε κράτος μέλος της ζώνης του ευρώ εκφράζει την επιμέρους θέση του. Αυτό ισχύει ιδίως στην περίπτωση του ΔΝΤ, παρά τις προσπάθειες που καταβάλλονται για συντονισμό των ευρωπαϊκών θέσεων.»

- **ΣΤΑΔΙΟ 1: 2015-2017**

- **Οικονομική Ένωση** :Μια νέα ώθηση στη σύγκλιση, την απασχόληση και την ανάπτυξη.
 - Δημιουργία ενός συστήματος **αρχών ανταγωνιστικότητας** της ζώνης του ευρώ (π.χ. στη διαμόρφωση μισθών, σύσταση ανεξάρτητης εθνικής αρχής ανταγωνιστικότητας)
 - Αυστηρότερη εφαρμογή της **διαδικασίας μακροοικονομικών ανισορροπιών** (π.χ. ενθάρρυνση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, ανισορροπίες στο σύνολο, κατάλληλες μεταρρυθμίσεις στις χώρες που συγκεντρώνουν μεγάλα και διαρκή πλεονάσματα τρεχουσών συναλλαγών).
 - Μεγαλύτερη **έμφαση στην απασχόληση** και τις κοινωνικές επιδόσεις (π.χ. άνεργοι, εκπαίδευση, φορολογία εργασίας, ελάχιστη κοινωνική προστασία, ολοκλήρωση εθνικών αγορών εργασίας, γεωγραφική και επαγγελματική κινητικότητα, αναγνώριση προσόντων κ.α.).
 - Ενίσχυση του **συντονισμού των οικονομικών πολιτικών** στο πλαίσιο ενός **ανανεωμένου**

Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (π.χ. απλοποίηση, εστίαση, σαφείς και φιλόδοξες συστάσεις πτώτα για Ευρωζώνη και μετά για κράτη μέλη, ισχυρότερη δέσμευση των κ-μ στην υλοποίηση συστάσεων, αιτιολόγηση, πολυετής προσέγγιση του Εξαμήνου κ.α.).

- **Χρηματοοικονομική Ένωση**

- **Ολοκλήρωση της Τραπεζικής Ένωσης:**
- Θέσπιση ενός μηχανισμού **ενδιάμεσης χρηματοδότησης για το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (SRF).**
- Ενισχυμένη εφαρμογή της διαδικασίας μακροοικονομικών ανισορροπιών.
- Συμφωνία σχετικά με ένα **κοινό σύστημα εγγύησης των καταθέσεων.**
- Βελτίωση της αποτελεσματικότητας του μέσου για την **άμεση ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ).**
- Δρομολόγηση της **Ένωσης Κεφαλαιαγορών** (π.χ. εναρμόνιση δικαίου και προτύπων για ολοκλήρωση των αγορών κεφαλαίων και για αντιμετώπιση κρίσεων).
- Ενίσχυση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου

- **Δημοσιονομική Ένωση**

- Ένα νέο **συμβουλευτικό Ευρωπαϊκό Δημοσιονομικό Συμβούλιο.** Το συμβούλιο θα προβαίνει σε δημόσια και ανεξάρτητη αξιολόγηση, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, του τρόπου με τον οποίο οι προϋπολογισμοί — και η εκτέλεσή τους — ανταποκρίνονται στους οικονομικούς στόχους και

τις συστάσεις που περιλαμβάνονται στο δημοσιονομικό πλαίσιο της ΕΕ. Οι συστάσεις του θα πρέπει να τροφοδοτούν τις αποφάσεις που λαμβάνει η Επιτροπή στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

- **Δημοκρατική λογοδοσία, νομιμοποίηση και ενίσχυση των θεσμών**

- Αναδιοργάνωση του **Ευρ. Εξαμήνου σε δύο διαδοχικά στάδια**, όπου το 1ο στάδιο θα αφορά τη ζώνη του ευρώ, ως σύνολο, πριν συζητηθούν ειδικά ανά χώρα ζητήματα κατά το 2ο στάδιο.
- Ενίσχυση του κοινοβουλευτικού ελέγχου ως μέρους του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.
- Συζήτηση στην **ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης**, τόσο πριν όσο και μετά την έκδοσή της από την Επιτροπή, την οποία θα ακολουθεί συζήτηση στην ολομέλεια σχετικά με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις.
- Συστηματικότερη **συνεργασία μεταξύ Επιτρόπων και εθνικών κοινοβουλίων** τόσο για τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις όσο και για τους εθνικούς προϋπολογισμούς.
- Συστηματικότερη διαβούλευση και συμμετοχή των κυβερνήσεων, των εθνικών κοινοβουλίων και των κοινωνικών εταίρων πριν από την ετήσια υποβολή των **εθνικών προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων** και σταθερότητας.
- Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των εθνικών κοινοβουλίων.

- Ενίσχυση της καθοδήγησης από την Ευρωομάδα.
- Λήψη μέτρων για **ενοποιημένη εξωτερική εκπροσώπηση της ζώνης του ευρώ.**
- **Ενσωμάτωση στο νομικό πλαίσιο της ΕΕ** της Συνθήκης των σχετικών τμημάτων του Συμφώνου για το ευρώ + και της διακυβερνητικής συμφωνίας για το ενιαίο ταμείο εξυγίανσης.

- **ΣΤΑΔΙΟ 2: ΤΟ ΑΡΓΟΤΕΡΟ ΕΩΣ ΤΟ 2025**

- **Οικονομική Ένωση**

- Διαμόρφωση της διαδικασίας σύγκλισης η οποία πρέπει επίσης να καταστεί **περισσότερο δεσμευτική** (π.χ. κοινά πρότυπα που θα επικεντρώνονται κατά κύριο λόγο στις αγορές εργασίας, την ανταγωνιστικότητα, το επιχειρηματικό περιβάλλον και τις δημόσιες διοικήσεις, καθώς και σε ορισμένες πτυχές της φορολογικής πολιτικής κ.α.).

- **Δημοσιονομική Ένωση**

- Δημιουργία ενός **μηχανισμού δημοσιονομικής σταθεροποίησης για τη ζώνη του ευρώ** (π.χ. χρηματοδότηση επενδυτικών έργων για τη ζώνη του ευρώ, που θα αξιοποιούνται σύμφωνα με τον επιχειρηματικό κύκλο, χωρίς μεταβιβάσεις μεταξύ χωρών)

- **Δημοκρατική λογοδοσία, νομιμοποίηση και ενίσχυση των θεσμών.**

- **Ενσωμάτωση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ) στο νομικό πλαίσιο της ΕΕ.**

- Δημιουργία ταμείου της ζώνης του ευρώ με λογοδοσία σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

12.2 Προτάσεις Μακρόν (2017)

- Ένας ξεχωριστός προϋπολογισμός στην ευρωζώνη, ο οποίος θα μπορεί να χρηματοδοτεί επενδύσεις ή και χώρες που βρίσκονται ενώπιον απρόβλεπτων καταστάσεων για τις οποίες δεν φέρουν ευθύνη.
- Εναρμόνιση της φορολογικής βάσης για τις επιχειρήσεις, ώστε να σταματήσει ο φορολογικός ανταγωνισμός που οδηγεί σε «ξήλωμα» του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου.
- Μετατροπή του σημερινού Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας, δηλαδή του ταμείου διάσωσης της ευρωζώνης, σε Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ταμείο.
- Δημιουργία θέσης Ευρωπαίου υπερ-υπουργού Οικονομικών, ο οποίος θα είναι ταυτόχρονα πρόεδρος του Eurogroup και αντιπρόεδρος της Κομισιόν.
- Το Eurogroup και όλοι οι αξιωματούχοι της ευρωζώνης θα λογοδοτούν στην Ευρωβουλή και στα εθνικά κοινοβούλια.
- Καθιέρωση ενός ελάχιστου μισθού, προσαρμοσμένου στο βιοτικό επίπεδο κάθε χώρας.
- Σύσταση κοινής στρατιωτικής δύναμης επέμβασης, έναν προϋπολογισμό στο στρατιωτικό τομέα, τη σύσταση ακαδημίας ανταλλαγής πληροφοριών σε θέματα τρομοκρατίας, καθώς και μια ομάδα πολιτικής προστασίας που θα επεμβαίνει σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών.

- Αύξηση των κοινοτικών κονδυλίων, ώστε ο κάθε φοιτητής να κάνει τουλάχιστον 6 μήνες των σπουδών του σε εκπαιδευτικό ίδρυμα άλλου κράτους-μέλους.
- Αντιδράσεις με κοινή ανακοίνωση 8 χωρών (Δανία, Εσθονία, Φινλανδία, Ιρλανδία, Λετονία, Λιθουανία, Ολλανδία και Σουηδία).
- Οι μεταρρυθμίσεις της ευρωζώνης πρέπει να επικεντρώνονται στην ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης, την βελτίωση της συμμόρφωσης με τους κανόνες του προϋπολογισμού και τη δημιουργία Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου.
- Οι ισχυρότερες επιδόσεις σε εθνικές διαρθρωτικές και δημοσιονομικές πολιτικές που θα ευθυγραμμίζονται με τους κοινούς κανόνες... θα πρέπει να έχουν προτεραιότητα έναντι άλλων ευρύτερων προτάσεων.
- Γερμανία (αντίδραση Μέρκελ 2018):
 - Η Γερμανία συμφωνεί και με τη μετεξέλιξη του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας ESM σε ένα Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ταμείο, στα πρότυπα του ΔΝΤ, που θα πρέπει -όπως το κάνει ήδη σήμερα- να στηρίζει οικονομικά και σε μακροπρόθεσμη βάση τις χώρες μέλη όταν κινδυνεύει το σύνολο της Ευρωζώνης.
 - Πέρα από τα μακροπρόθεσμα αυτά δάνεια διάρκειας 30 ετών που θα δίνονται υπό τον όρο εκτεταμένων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, να υπάρχει και η δυνατότητα βραχυπρόθεσμης δανειοδότησης (π.χ. για 5ετή προγράμματα) χωρών που αντιμετωπίζουν προβλήματα λόγω εξωτερικών παραγόντων. Θα πρέπει να υπάρχουν και εδώ

σαφείς προϋποθέσεις: όροι, περιορισμένο ύψος και πλήρης επιστροφή των χρημάτων.

- Σταδιακή εισαγωγή ενός «επενδυτικού προϋπολογισμού», το ύψος του οποίου ωστόσο θα πρέπει να κινείται σε μικρό διψήφιο ποσό δισεκατομμυρίων.

13. Συμπεράσματα

Από τις παραπάνω παρουσιάσεις του μαθήματος προκύπτουν, μεταξύ άλλων, οι εξής βασικές συμπερασματικές διαπιστώσεις:

- Η ΟΝΕ, ως σύστημα, εξ αρχής εμπεριείχε ενδογενή δομικά στοιχεία ικανά να προκαλέσουν διαταραχές ή ακόμη και κρίσεις ανταγωνιστικότητας, ισοζυγίου πληρωμών, χρηματοπιστωτικών αγορών και δημοσίου χρέους.
- Η νομισματική ένωση προωθήθηκε χωρίς να συμβεί το ίδιο με την οικονομική ένωση, δηλαδή την κοινοτικοποίηση άλλων οικονομικών πολιτικών, όπως της δημοσιονομικής, της εισοδηματικής, της κοινωνικής και της αναπτυξιακής. Προωθήθηκε ο ελεύθερος ανταγωνισμός των επιχειρήσεων, αλλά και των εθνικών υπο-συστημάτων, μεταξύ άνισα ανεπτυγμένων χωρών.
- Παρ' όλα αυτά, στο Ευρωσύστημα δεν ενσωματώθηκε ένας μηχανισμός αλληλεγγύης, ούτε έγκαιρης πρόληψης και αποτελεσματικής αντιμετώπισης διαταραχών ή κρίσεων. Οι αρχιτέκτονες του συστήματος της ΟΝΕ θεώρησαν, είτε ότι η εμφάνιση κρίσεων είναι αδύνατη, είτε ότι οι κανόνες δημοσιονομικής πειθαρχίας και χαλαρού συντονισμού των

οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών της ΟΝΕ θα επαρκούσαν για τη σταθεροποίηση του συστήματος.

- Οι εξελίξεις των τελευταίων ετών έδειξαν ότι, αφ' ενός, το σύστημα της ΟΝΕ μπορεί να βιώσει σφοδρές διαταραχές, αφ' ετέρου ότι δεν διέθετε από την αρχή τους κατάλληλους μηχανισμούς διαχείρισης κρίσεων.
- Η οικονομική κρίση ανέδειξε και τα δομικά ελλείμματα της ίδιας της κοινής ευρωπαϊκής κατασκευής.
- Οι χώρες της Ενωσιακής περιφέρειας, οι οποίες βρέθηκαν στη δίνη της κρίσης, αγνόησαν τους όρους παιχνιδιού της ΟΝΕ και δεν αξιοποίησαν τα δυνητικά πλεονεκτήματά της. Αντιθέτως, επέτειναν τα ανταγωνιστικά μειονεκτήματά τους. Διαπιστώνεται, όμως, ότι και το σύστημα της ΟΝΕ, μη δυνάμενο να αντιμετωπίσει ασύμμετρες διαταραχές και, εκ των πραγμάτων, ασκώντας μια προκυκλική νομισματική πολιτική, συνέβαλε, αν και σε μικρότερο βαθμό, στην κρίση.
- Οι νεότερες προσπάθειες για βελτίωση του συστήματος και της διακυβέρνησης της Ευρωζώνης επέφεραν βελτιώσεις στη χρηματοδότηση κρατών σε κρίση μέσω νέων μηχανισμών, στη δημοσιονομική πειθαρχία, στο συντονισμό της οικονομικής πολιτικής, στην εποπτεία και εναρμόνιση του δικαίου των τραπεζών, των κεφαλαιαγορών και των ασφαλιστικών συστημάτων, στην τραπεζική ένωση και στη δημοκρατική λογοδοσία.
- Όμως, οι μέχρι τούδε μεταρρυθμίσεις δεν φαίνεται να είναι σε θέση να ολοκληρώσουν το οικοδόμημα της ΟΝΕ και να διασφαλίσουν τη μακροχρόνια βιωσιμότητα του εγχειρήματος της ενοποίησης, χωρίς οικονομική και πολιτική ένωση.

- Στο σημείο αυτό τίθεται το ερώτημα της μελλοντικής πορείας της ΟΝΕ.
- Παρά τις μέχρι τώρα προσπάθειες και παρεμβάσεις, η αστάθεια και αβεβαιότητα εξακολουθούν να υφίστανται. Η αποτελεσματικότητα των διαμορφωθέντων μηχανισμών αμφισβητείται από πολλές πλευρές.
- Συνεπώς, το μέλλον της ευρωζώνης θα εξαρτηθεί κυρίως από τις κάτωθι παραμέτρους:
 - Πρώτον, από τη δημοσιονομική προσαρμογή των χωρών της ΟΝΕ και ιδίως αυτών με υψηλά ποσοστά δημοσίου χρέους, από τη συμπεριφορά των αγορών και εν γένει από τη βιωσιμότητα του χρέους.
 - Θα πρέπει να υπάρξει μία οριστική λύση, μέσω αναδιάρθρωσης, στο υπερβολικό χρέος πολλών χωρών και, εν συνεχεία, μέσω μιας αυστηρής εποπτείας της δημοσιονομικής πολιτικής. Μια πολιτική ή/και δημοσιονομική ένωση, φαίνεται να αποτελούν ευκαταίες, πλην όμως μη ρεαλιστικές λύσεις. Σε κάθε περίπτωση, χωρίς την στήριξη της μεγέθυνσης και της ανταγωνιστικότητας της πραγματικής οικονομίας, είναι αμφίβολη η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του χρέους των χωρών της περιφέρειας.
 - Δεύτερον, από την περαιτέρω βελτίωση των δομών και της διακυβέρνησης της Ευρωζώνης. Π.χ. θα πρέπει να συνεχισθούν οι προσπάθειες για την εποπτεία των χρηματοπιστωτικών αγορών, για τη βελτίωση των μηχανισμών πρόληψης και έγκαιρης προειδοποίησης των κρίσεων, να υπάρξει αποτελεσματικότερη εναρμόνιση βασικών εθνικών πολιτικών, να μετατραπεί ο μόνιμος μηχανισμός σταθερότητας σε

ένα Ευρωπαϊκό Νομισματικό, το οποίο θα διαθέτει επαρκή κεφάλαια και να αποκτήσει η ΕΚΤ περισσότερες αρμοδιότητες για ουσιαστική παρέμβαση σε περιόδους μεγάλων κρίσεων.

- Παραλλήλως, για την ενίσχυση των χωρών με συγκριτικώς χαμηλή ανταγωνιστικότητα οφείλει να θεσμοθετηθεί ένας μηχανισμός μεταφοράς πόρων για επενδύσεις και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των αδυνάτων οικονομιών από τις χώρες που αποκομίζουν μεγάλα οφέλη από τη λειτουργία της ΟΝΕ.
- Η ΟΝΕ λειτούργησε με σχετική επιτυχία επί δέκα έτη χωρίς την ύπαρξη πολιτικής ένωσης, αλλά και χωρίς θετική συμβολή στην πορεία της ΕΕ προς την πολιτική ένωση. Συνεπώς, απέδειξε πώς μπορεί να υπάρξει νομισματική ένωση, χωρίς ταυτόχρονη πολιτική ένωση. Όμως, η πρόσφατη κρίση κατέδειξε ότι η πολιτική συνεργασία και η οικονομική διακυβέρνηση στο πλαίσιο της ΟΝΕ οφείλει να ενισχυθεί και να υπάρξουν αυτόματες παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση διαταραχών και όχι λύσεις κατά περίπτωση, χρονοβόρες διαδικασίες και πολιτικές τριβές και αντιπαραθέσεις.
- Η άρση του κατακερματισμού και του πολυκεντρισμού, καθώς και η κάλυψη του δημοκρατικού ελλείμματος κατά τη λήψη αποφάσεων με τη δημιουργία ενός συντονιστικού οργάνου διαχείρισης κρίσεων, το οποίο θα ασκεί προσεκτική οικονομική διπλωματία, αποτελεί το μεγάλο ζητούμενο. Θα πρέπει να αρθεί το πολυκεντρικό σύστημα λήψης αποφάσεων, να υπάρξει σοβαρή οικονομική διπλωματία και περισσότερες αποφάσεις αντί δηλώσεων. Η Ευρωζώνη θα πρέπει να ομιλεί με μία φωνή και να δίνει οριστικές λύσεις, αντί της προσέγγισης "trial and error". Η

δεκάχρονη εμπειρία της νομισματικής ένωσης συνηγορεί υπέρ της ανάγκης μεγαλύτερου ρυθμιστικού εξευρωπαϊσμού της οικονομικής πολιτικής. Ωσαύτως, υπέρ της ανάγκης εξευρωπαϊσμού του οικονομικού κινδύνου.

- Η κρίση του κορονοϊού κατέδειξε και πάλι τις αδυναμίες κοινής δράσης και αλληλεγγύης. Η αδυναμία αντιμετώπισης της νέας κρίσης σε εθνικό επίπεδο, οι νέες πολιτικές αντιπαραθέσεις και η βέβαιη αύξηση του δημόσιου χρέους θέτουν την Ευρωζώνη σε νέους κινδύνους επιβίωσης.
- Τα χαρακτηριστικά της αντιμετώπισης της κρίσης του 2008 από τις χώρες του Ευρώ ήταν: «Too late, too noisy, too little”. Ισχύουν και σήμερα, αποδεικνύοντας την υπερίσχυση του εθνικού έναντι του ενωσιακού και τα ελλείμματα πολιτικής ηγεσίας στην ΕΕ.